

TYSNES KOMMUNE

Rådhuset

Uggdalsvegen 301

5685 UGGDAL

Telefon 53437020

UGGDAL, 29.03.2019

<i>Saksnr.</i>	<i>Dok.nr</i>	<i>Arkivkode</i>	<i>Avd/Sek/Saksh</i>	<i>Dykkar ref.</i>
19/93		001	TK//STDAL	

ÅRSMELDING 2019

Innhald

0. RÅDMANNEN SI INNLEIING.....	5
1. ØKONOMI	7
2. PERSONAL OG ORGANISASJON	24
2.1 Styringsstruktur.....	24
2.2 Organisasjonsdemografi	25
2.3 Likestilling	25
2.4 Arbeidsmiljø og sjukefråvær.....	26
2.6 Rekruttering	28

2.7 Etikk.....	28
3. POLITIKK, UTVIKLING PROSJEKT OG PLAN.....	30
3.1. Politikk og samfunnsutvikling.....	30
3.2 Prosjekt.....	35
3.2.1 Digitalisering.....	38
3.3 Planarbeid	39
4. TENESTEOMRÅDA.....	40
4.1 Sentraladministrasjonen	40
4.1.1 Post og arkiv- fellestenesta	40
4.1.2 Val.....	41
4.1.2 IT.....	42
4.1.3 Innkjøp	43
4.1.4 Eieendomsskatt	43
4.1.5 Fast eieendom	44
4.1.6 Samfunnsstryggleik og beredskap.....	44
4.1.7 Klima og energi.....	45
4.1.8 Økonomi og løn	46
4.1.9 Næring og reiseliv.....	46
4.1.10 Kultur, idrett og friluftsliv.....	47
4.1.11 Folkehelse	49
4.1.12 Bibliotek.....	49
4.1.13 Tysneshallen	50
4.2 Oppvekst	51

4.2.1 Grunnskule.....	51
4.2.2 PPT.....	54
4.2.3 Spesialundervisning.....	54
4.2.4 Blå skule.....	56
4.2.5 Skulefritidsordning - SFO.....	58
4.2.7 Vaksenopplæring.....	58
4.2.8 Kulturskulen.....	59
4.2.7 Barnehagar.....	60
4.2.8 Tenester for barn og familie.....	63
4.2.8.1 Helsestasjon.....	63
4.2.8.2 Jordmor.....	65
4.2.8.3 Psykisk helse for barn og unge.....	65
4.2.8.3 Barnevern.....	67
4.3 Helse og sosial.....	69
4.3.2 Helseavdelinga.....	69
4.3.2.1 Psykisk helse.....	69
4.3.2.2 Legekontor.....	71
4.3.2.3 Legevakt.....	71
4.3.2.4 Fysioterapi.....	72
4.3.2.5 Ergoterapi.....	75
4.3.3 Pleie- og omsorg.....	76
4.3.3.1 Institusjon.....	76
4.3.3.2 Open omsorg.....	78

4.3.3.3 Tenester for funksjonshemma.....	79
4.3.4 NAV og flyktingtenesta	82
4.4 Landbruk og teknisk	85
4.4.1 Eining for forvaltning	85
4.4.2 Politisk aktivitet	85
4.4.3 Plan og byggjesak.....	85
4.4.1.2 Kart og oppmåling	87
4.4.1.3 Landbruk	89
4.4.2 Eining for brann og teknisk drift.....	90
4.4.2.1 Brann og redningsteneste.....	90
4.4.2.1 Drift og vedlikehald	93
5. AVSLUTNING	95

0. RÅDMANNEN SI INNLEIING

Kjære lesar, då er tida igjen komen for at me skal gjera opp status for året som no ligg bak oss. Rådmannen meiner at årsmeldinga som no ligg føre gjev eit rett bilete av drifta førre år.

Det må samstundes understrekast at dette er ei årsmelding i Koronaen si tid. Me veit ikkje ennå kva som vil følgja av den situasjonen me er inne i, men også i årsmeldinga er det relevant å nemna dette då det er eit tilhøve som vil påverka drifta vår og våre økonomiske posisjon vidare. Det me kan sei heilt sikkert er at den pågåande situasjonen med stengte skular og barnehagar påfører verksemda eit inntektstap, dette skjer direkte gjennom tapte inntekter knytt til SFO og barnehagar. Me ser også at det påfører oss ekstra utgifter mellom anna opp mot brann, pleie og omsorg og helsetenester. Me er usikre på korleis dei litt meir langsiktige konsekvensane av situasjonen blir mellom anna opp mot skatteinntekter, utvikling av lokalt næringsliv, søknader om økonomisk sosialhjelp med vidare. Det er også lagt fram fleire statlege krisepakker, i ei av desse er det lagt opp til tilleggsløyvingar til kommunesektoren. Det er også antyda at kommunane vil kunne få dekkja sine meirkostnader som følgjer av arbeidet med Korona. Me har i dag oppretta eit eige prosjektnummer for dette slik at me skal ha moglegheit til å enkelt kunne gjera greie for desse kostnadane.

Rådmannen har også lyst til å gje ros til både tilsette, politikarar og innbyggjarar i den måten me trekk i same retning i denne krevjande situasjonen, Eg fekk nett melding om at friviljuge no kan starta produksjon av ansiktsvisir til bruk som smittevernustyr, det er fantastisk!

Den pågåande situasjonen viser at føresetnader kan endrast raskt, men me skal ikkje la det ta fokus heilt vekk frå den historiefortellinga som ei årsmelding er. Me har som tidlegare delt årsmeldinga inn i 4 deler: Økonomi, personal og organisasjon, politikk plan og utvikling og til slutt ein gjennomgang av dei ulike tenesteområda.

I høve til den samla utviklinga så skal me ta med oss at me har ein større folkevekst enn landsgjennomsnittet, det er positivt og viktig for alt me held på med. Ei positiv utvikling av folketal handlar om eit livskraftig samfunn og er også positivt for kommuneøkonomien. Det er særst positivt at me framleis har gode barnetal i barnehagar og på skulane!

Skatteinnngongen til kommunen er svært god og har ført til at Tysnes kommune no er ein netto bidragsytar inn til det solidariske fellesskapet av kommunar, det er berre tre kommunar i nye Vestland fylkeskommune som er i ein slik situasjon. Forutan Tysnes gjeld det Austevoll og Bergen. Me har også fått eit lite drypp av havbruksmidlar no i 2019, i samsvar med kommunestyre sine føringar vert deler av dette nytta til å betale ned lån.

Det som ikkje er så positivt er at me ikkje har nådd dei økonomiske måla våre i drifta, me har ulike einingar som av ulike årsaker har eit meiforbruk i 2020. Det er heller ikkje så positivt at sjukefråveret for 2019 endte opp i 9 %, dette krev vidare arbeid og fokus i året som me no er inne i.

I 2019 vart det gjennomført kommuneval. Det betyr at det er mange nye politikarar som har inntatt posisjonar i kommunestyre og i dei ulike utvala. Me er alltid glad for fornying samstundes som det er positivt at det også er ein viss kontinuitet i den gruppa som går vidare etter valet!

I høve til plan, politikk og utvikling vil rådmannen særskilt trekka fram to hendingar i 2019: For det fyrste så er det veldig positivt at me no kjem vidare med arbeid med kommuneplanen. Kommuneplanen er kommunen sitt overordna instrument for styring av utviklinga og der stod samfunnsdelen klar på vinteren 2019 og planprogrammet for rullering av arealdelen vart ferdigstilt på hausten same år. For det andre er det veldig positivt at kommunestyre gjorde vedtak om å teikna kontrakt for nytt mellomtrinn for Tysnes skule. Dette er eit etterlengta og viktig arbeid, me ser alle fram til ferdigsstilling.

Å trekkje fram nokre element i innleiinga yt sjeldan god rettferd, det er mange forhold som kunne vore nemnt her som ikkje er det. Innleiinga er heller ikkje meining å vera eit referat frå meldinga. Så då gjenstår det å takka tilsette, politikarar og innbyggjarar for eit godt samarbeid i året som ligg bak oss og ønskja dykk alle god le sing!

Steinar Dalland

Rådmann

1. ØKONOMI

Hovudtal for drifta 2019

Inntekter :

Tal i 1000 kroner	<i>Rekneskap 2019</i>	<i>Regulert budsjett 2019</i>	<i>Opprinneleg budsjett 2019</i>	<i>Rekneskap 2018</i>
Brukarbetaling	-11 295	-12 014	-12 014	-11 646
Andre sals- og leigeinntekter	-20 156	-21 241	-21 241	-20 388
Overføringer med krav til motytelsar	-39 154	-27 525	-27 525	-42 319
Rammetilskot frå staten	-100 294	-107 738	-107 738	-99 114
Andre statlege overf.	-3 159	-2 762	-902	-25 654
Andre overføringer	-671	-5	-5	-62
Skatt på inntekt og formue	-105 762	-88 241	-86 441	-90 838
Eigedomsskatt	-10 757	-10 350	-10 350	-10 438
Andre direkte og inndirekte skattar	-	-	-	-
Sum driftsinntekter	-291 249	-269 877	-266 217	-300 458

I 2018 mottok kommunen 24,1 mill.kr frå Havbruksfondet, mens tilsvarende beløp i 2019 var 1,9 mill.kr. Nedgangen skuldast at det i 2019 ikkje vart seld nye konsesjonar. Beløpet motteke i år er såleis ein avrekning mot 2018. Det er signalisert at det i 2020 skal vere ein ny runde med sal av konsesjonar.

Også i 2019 var skatteinngangen svært god. Gjennomsnittleg skatteinngang pr. innbyggjar før utjamning, målt mot landsgjennomsnitt, enda på 116,4%. Beløpet som kommunen mottok etter utjamningsordninga var 105,3%. Tysnes kommune er såleis ein kommune som bidreg med skattepengar inn i fellesskapet.

Rammetilskotet vart mindre enn budsjettert. Dette har dels samanheng med god skatteinngang. Folketalsutviklinga 1.halvår var under langsgjennomsnitt, mens 2.halvår vart betre. Samla vart folketalsauken 0,81% på Tysnes, mens landet enda på 0,74%. Dette gjev ein god inngangsverdi til rammetilskotet i 2020.

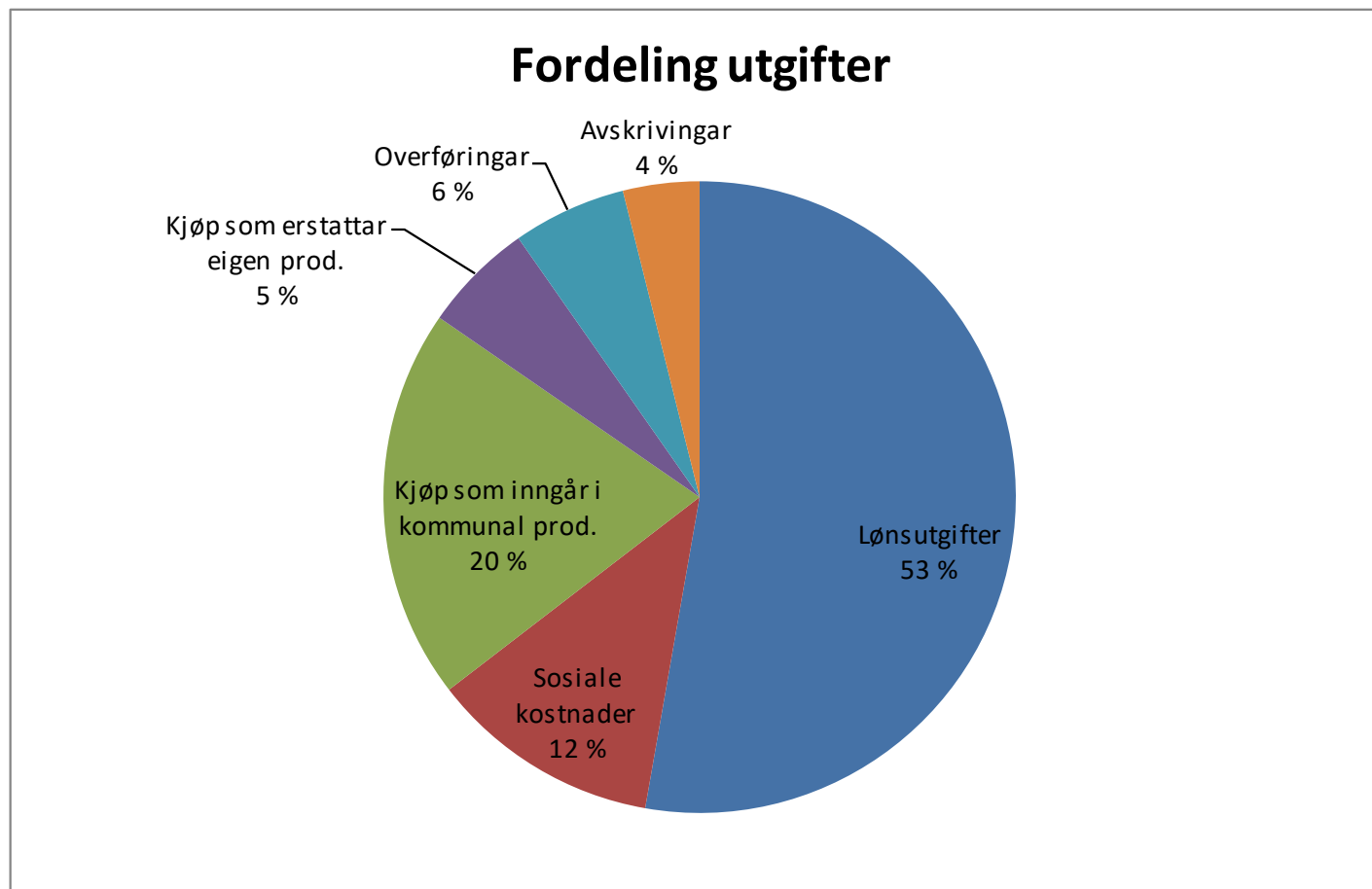
Utgifter

Tal i 1000 kroner	<i>Rekneskap 2019</i>	<i>Regulert budsjett 2019</i>	<i>Opprinneleg budsjett 2019</i>	<i>Rekneskap 2018</i>
Lønsutgifter	151 689	148 959	147 294	145 980
Sosiale kostnader	33 943	39 271	40 965	32 958
Kjøp som inngår i kommunal prod.	57 663	40 130	38 406	52 743
Kjøp som erstattar eigen prod.	16 311	14 718	14 518	16 378
Overføringer	16 693	14 533	14 403	15 062
Avskrivningar	11 231	11 303	11 303	10 907
Fordelte utgifter	-3 468	-2 621	-2 397	-3 149
Sum driftsutgifter	284 062	266 293	264 493	270 880

Utgiftene auka med 4,8% i 2019. Samla sjukefråvær har auka frå 7,65% i 2018 til 9,01% i 2019. Denne auken er med på å dra utgiftene opp, ettersom mange av einingane er avhengig av inntak av vikarar når sjukefråvær oppstår.

Samansetjinga av utgiftene kan illustrerast som fylgjande :

Løn inkl. sosiale kostnader utgjer 65 % av utgiftene. I tillegg kjem innleige/vikartjenester på ca. 17 mill.kr. Rekner me inn dette utgjer personalutgiftene ca. 70 %.

Netto driftsresultat :

Tal i 1000 kroner	Rekneskap 2019	Regulert budsjett 2019	Opprinneleg budsjett 2019	Rekneskap 2018
Netto driftsresultat	-5 427	-1 502	-992	-10 549
Netto driftsresultat i %	1,9 %	0,6 %	0,4 %	3,5 %

Netto driftsresultat vart på 5,4 mill.kr (1,9 %). I dette talet ligg det netto 0,5 mill.kr frå Havbruksfondet (motteke 1,86 mill.kr fråtrukke 1,35 mill.kr i ekstraordinært avdrag). Merk at rekneskap 2018 ber preg av den store inntekta frå Havbruksfondet.

Sjølv om rekneskapet 2019 er gjort opp med eit overskot som er betre enn budsjett er det likevel eit meirforbruk i drifta.

Samla meirinntekt på skatt og rammetilskot er på 10,1 mill.kr. Budsjettert resultat var på 1,5 mill.kr. Dersom alle poster bortsett frå skatt og rammetilskot gjekk som budsjettert, så burde resultatet vore 11,6 mill.kr. Reelt resultat er 5,4 mill.kr., altså 6,2 mill.kr mindre enn det teoretiske resultatet.

Dette avviket kan forklarast med ei meirforbruk i deler av drifta. Litt forenkla kan fylgjande oversikt over meirforbruket leggjast til grunn :

Eining	Meirforbruk i mill.kr
Omsorgssenteret	1,8
Open omsorg	1,1
Legekontoret	1,4
Fellesfunksjonar	0,8
Tiltak for funksjonshemma	0,7
Byggesak/oppmåling	0,9
SUM	6,6

Årsaka til avviket er samansett, men sjukefråvær er eit element oppi dette. I tillegg har det vore fleire utfordringar rundt helsestasjon og legekontor i 2019. Det er også noko auka kostnader knytt til drift og lisensar knytt til IKT system.

Disponering:

Tal i 1000 kroner	Rekneskap 2019	Regulert budsjett 2019	Opprinneleg budsjett 2019	Rekneskap 2018
BRUK AV AVSETNINGAR				
Bruk av tidlegare års rekneskapsmessige mindreforbruk	-13 278	-	-	-
Bruk av disposisjonsfond	-1 613	-855	-855	-83
Bruk av bundne fond	-893	-354	-354	-2 857
Sum bruk av avsetningar	-15 785	-1 209	-1 209	-2 940
AVSETNINGAR				
Overføring til investeringsrekneskap	752	850	850	919
Dekking av tidlegare års rekneskapsmessig meirforbruk	-	-	-	-
Avsetning til disposisjonsfond	14 280	1 002	492	6 000
Avsetning til bundne driftsfond	1 514	859	859	645
Sum avsetningar	16 547	2 712	2 202	7 565
Rekneskapsmessig meir-/mindreforbruk	-4 665	-0	0	-5 925

I årets rekneskap ligg disponering av tidlegare års mindreforbruk på 13,3 mill.kr. Dette går fram av «Bruk av tidlegare års rekneskapsmessige mindreforbruk» i linja øvst. I tillegg kjem beløpet på nytt i linja «Avsetting til disposisjonsfond» nedanfor.

Av posten «Bruk av disposisjonsfond» utgjer flyktningeprosjektet 1,6 mill.kr. I 2019 måtte ein bruke av opparbeida midler for å balansere drifta på dette området.

Bundne driftsfond har i all hovudsak med sjølvkostområda samt sosial å gjere.

Oversikt over fond (tal i 1000 kr):

Disposisjonsfond	Beløp
Beholdning 01.01.	kr 46 243
Bruk av fondet i driftsregnskapet	kr 1 613
Bruk av fondet i investeringsregnskapet	kr -
Avsetninger til fondet (fotnote 1) ⁱ	kr 14 280
Beholdning 31.12 disposisjonsfond	kr 58 910

Bundne driftsfond	Beløp
Beholdning 01.01.	kr 7 174
Bruk av fondene i driftsregnskapet	kr 893
Bruk av fondene i investeringsregnskapet	kr -

ⁱ Avsetjing til disposisjonsfond består av tidlegare års udisponerte overskot (MNOK 13,278), årets budsjetterte mindreforbruk (MNOK 0,492) samt avsetjing til Havbruksfondet (MNOK 0,510)

Avsetninger til fondene	kr 1 514
Beholdning 31.12 bundne driftsfond	kr 7 795

Ubundne investeringsfond	Beløp
Beholdning 01.01.	kr 1 203
Avsetninger til fondene	kr -
Bruk av fondene	kr -
Beholdning 31.12 ubundne investeringsfond	kr 1 203

Bundne investeringsfond	Beløp
Beholdning 01.01.	kr 4 135
Avsetninger til fondene	kr -
Bruk av fondene (fotnote 2) ⁱⁱ	kr 274
Beholdning 31.12 bundne investeringsfond	kr 3 860

Rekneskap 2019 - udisponert fond	Beløp
Beholdning 01.01 (udisponert overskot 2017/18) :	kr 13 278
Årets udisponerte resultat (mer- eller mindreforbruk)	kr 4 665
Årets disponering av tidlegare resultat (mer- eller mindreforbruk)	kr 13 278
Beholdning 31.12 udisponert fritt driftsfond	kr 4 665

ⁱⁱ Bruk av bundne investeringsfond (MNOK 0,274) er relatert til startlånsordninga, der kommunen har betalt meir ned på låna i Husbanken enn det som kjem inn frå låntakarane.

Investeringar :

Tal i 1000 kroner	Rekneskap 2019	Regulert budsjett 2019	Opprinneleg budsjett 2019	Rekneskap 2018
UTGIFTER				
Lønsutgifter	930	1 030	1 030	846
Sosiale utgifter	274	238	238	273
Kjøp av varer og tenester som inngår i kommunal eigenproduksjon	16 915	41 442	41 842	13 222
Kjøp av tenester som erstattar kommunal eigenproduksjon	-	-	-	-
Overføringer	3 595	10 066	10 166	4 915
Renteutgifter, provisjonar og andre finansutgifter	-	-	-	-
Fordelte utgifter	-	-	-	-
Sum utgifter	21 715	52 776	53 276	19 256

I løpet av 2019 vart prosjektet for nytt mellomtrinn på Tysnes skule starta opp. Avvik mot budsjett skuldast tidsforskyving av dette prosjektet. Av større gjennomførte prosjekt 2019 kan det nemnast veg og avløp på Krokjen/Lande bustadområde.

Utgifter fordelt pr kostra-funksjon (tal i 1000 kr) :

Funksjon	Funksjon namn	Tal i 1000 kr		
		Rekneskap 2019	Rev. Budsjett 2019	Rekneskap 2018
100	Politisk styring og kontrollorganer	2 755	2 376	1 970
110	Kontroll og revisjon	757	751	616
120	Administrasjon	15 391	15 689	15 059
121	Forvaltningsutgifter i egedomsforvaltningen	411	329	327
130	Administrasjonslokaler	772	872	1 048
170	Årets premieavvik	-6 842	-	-4 573
171	Amortisering av tidligere års premieavvik	3 180	-	2 458
172	Pensjon	8	-	80
173	Premiefond	-2 548	-2 468	-4 083
180	Diverse fellesutgifter	213	50	78
190	Interne serviceenheter	-	-	-
201	Barnehage	23 705	23 220	21 042
202	Grunnskole	35 880	36 691	35 647
213	Voksenopplæring	-258	-1 073	-945
215	Skolefritidstilbud	588	205	544
221	Førskolelokaler og skyss	3 300	2 968	2 468
222	Skolelokaler og skyss	6 562	6 443	6 857

223	Skuleskyss	1 408	1 600	1 617
231	Aktivitetstilbud barn og unge	336	30	330
232	Forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste	2 519	2 578	2 209
233	Annet forebyggende helsearbeid	888	922	877
234	Aktivisering og servicetjenester overfor eldre og funksjonshemmede	5 822	5 112	5 769
241	Diagnose, behandling, re-/habilitering	10 997	9 231	9 183
242	Råd, veiledning og sosial forebyggende arbeid	668	1 014	704
243	Tilbud til personer med rusproblemer	151	-15	80
244	Barneverntjeneste	2 644	2 476	2 532
251	Barneverntiltak i familien	1 543	1 517	1 269
252	Barneverntiltak utenfor familien	2 580	2 515	2 012
253	Pleie, omsorg, hjelp og re-/habilitering i institusjon	30 425	28 227	28 127
254	Kjernetjenester knyttet til pleie, omsorg, hjelp til hjemmeboende	36 333	35 457	35 422
261	Institusjonslokaler	6 710	5 606	6 128
265	Kommunalt disponerte boliger	-720	-865	-829
273	Kommunale sysselsettingstiltak	608	587	591
275	Introduksjonsordningen	-37	55	-682
276	Kvalifiseringsprogrammet	156	-	120

281	Økonomisk sosialhjelp	1 939	1 653	1 671
301	Plansaksbehandling	916	1 213	1 005
302	Bygge- og delesaksbehandling og seksjonering	776	426	443
303	Kart og oppmåling	879	528	1 076
320	Kommunal næringsvirksomhet	-	-	-117
325	Tilrettelegging og bistand for næringslivet	1 138	1 204	545
329	Landbruksforvaltning	1 496	1 401	1 472
330	Samferdselsbedrifter/transportiltak	-418	-580	-576
332	Kommunale veier, miljø- og trafiksikkerhetstiltak, parkering	5 074	4 325	4 617
338	Forebygging av branner og andre ulykker	281	388	116
339	Beredskap mot branner og andre ulykker	3 611	3 043	3 254
340	Produksjon av vann	98	5	-
345	Distribusjon av vann	113	150	92
350	Avløpsrensing	481	762	220
353	Avløpsnett/innsamling av avløpsvann	-697	-718	-563
354	Tømming av slamavskillere, septiktanker o.l.	-40	-0	-48
355	Innsamling av husholdningsavfall	-56	4	-89
360	Naturforvaltning og friluftsliv	93	61	50

370	Bibliotek	938	913	864
377	Kunstformidling	-41	-	-63
380	Idrett	125	160	137
381	Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg	1 626	1 801	1 217
383	Musikk- og kulturskoler	978	966	915
385	Andre kulturaktiviteter og utgifter til kulturbygg	1 588	1 910	865
390	Den norske kirke	2 320	2 309	2 149
392	Andre religiøse formål	107	75	86
393	Kirkegårder, gravlunder og krematorier	1 073	1 021	1 071
800	Skatt på inntekt og formue	-116 519	-98 591	-101 276
840	Statlig rammetilskudd og øvrige generelle statstilskudd	-102 988	-110 488	-124 067
860	Motpost avskrivninger	-11 231	-11 303	-10 907
870	Renter/utbytte og lån	13 012	13 412	29 945
880	Interne finansieringstransaksjoner	1 755	1 852	5 919
899	Årets regnskapsmessige merforbruk/mindreforbruk	4 665	-	5 925
		-0	-0	-0

Tal pr ansvar (tal i 1000 kr):

Sentraladm./stab/støtte :

Ansvar (T)	2019			2018	2017
	Rekneskap	Budsjett	Rev.budsjett	Rekneskap 2018	Rekneskap 2017
Kommunestyre, formannskap, nemnder	4 280	3 864	3 969	3 519	2 849
Rådmannskontor	7 733	6 537	7 053	7 504	6 920
Utval/råd	78	64	64	52	58
Administrasjonsbygg	772	543	872	1 048	971
Fellesfunksjonar	6 257	5 343	5 486	5 464	5 577
Tillitsvald	481	392	411	457	437
Kommuneval – stortingsval	119	200	200	4	109
Næringsutvikling	440	495	495	341	462
Reiseliv	688	700	700	195	402
Veterinær	150	153	153	150	156
Veterinær samarbeid	-	-	-	-1	3
Andre næringsføremål	-	-	-	-	96
Alkoholomsetnad - kontroll	-68	-30	-30	-58	-42
Kultur	1 593	1 468	1 526	1 383	1 501
Tysneshallen	901	700	1 067	486	702

Bibliotek	898	798	855	854	642
Folkehelsekoordinator	263	273	295	258	239
Kyrkjeleg administrasjon	2 320	2 309	2 309	2 149	2 090
Truomssamfunn	107	75	75	86	72
Sum sentraladm/stab/støtte	27 014	23 883	25 498	23 890	23 244

Oppvekst

Ansvar (T)	2019			2018	2017
	Rekneskap	Budsjett	Rev.budsjett	Rekneskap 2018	Rekneskap 2017
Administrasjon oppvekstetaten	514	524	560	527	450
Fellestiltak skulane	2 657	4 381	4 403	3 201	2 448
Onarheim skule	4 091	3 535	3 638	3 336	3 100
Tysnes skule	22 933	21 291	22 318	22 851	22 289
Uggdal skule	11 129	10 815	11 184	11 341	10 971
Fellestiltak barnehagar	1 835	1 956	2 040	1 510	1 950
Stjernereiso barnehage	9 830	8 371	9 444	9 085	8 326
Onarheim barnehage	4 382	3 657	4 169	7 964	5 888
Vågsmarka barnehage	4 194	3 406	3 884	3 793	3 550
Lunde barnehage	5 075	4 427	5 120	0	-
Kulturskule	975	885	966	915	967
Invandr.- og	-260	-1 060	-1 073	-945	-1 199

flyktn.underv.					
Psykisk helsearbeider barn og unge	655	754	794	558	660
Helsestasjon/jordmorte neste	1 857	1 670	1 784	1 652	1 649
Barneverntenester	6 758	4 768	6 508	5 812	5 256
Sum Oppvekst	76 623	69 379	75 739	71 600	66 305

Helse og sosial:

	2019			2018	2017
Ansvar (T)	Rekneskap	Budsjett	Rev.budsjett	Rekneskap 2018	Rekneskap 2017
Helse- og sosialadministrasjon	1 024	1 266	1 352	814	1 802
Offentleg legerarbeid	272	249	272	272	260
Legekontor	6 861	3 806	5 447	5 309	4 623
Fysioterapi	1 679	1 579	1 646	1 643	1 604
Ergoterapi	801	701	729	883	823
Sosiale tenester	2 587	2 492	2 577	2 147	1 986
Edruskap	149	-91	-15	80	11
Mottak flyktingar	395	306	361	-79	-2 333
Tysnes omsorgssenter	30 593	26 904	28 843	28 945	27 924
Heimesjukepleie	16 406	13 380	14 403	15 510	11 591
Heimehjelp	4 141	4 757	5 026	4 157	3 852
Haugen bufellesskap	9 218	8 285	9 006	9 132	8 338

Vågsmarka bufellesskap	5 409	5 729	6 335	5 523	5 759
Trygde- og omsorgsbustader, Uggdal	-1 285	-1 205	-1 205	-1 011	-726
Trygde- og omsorgsbustader, Våge	-1 057	-937	-937	-1 028	-1 067
Trygde- og omsorgsbustader, Hovland	-62	-190	-190	-184	-352
Psykatri	2 242	1 893	1 997	1 949	1 887
Tiltak for funksjonshemma	3 677	2 990	2 990	3 470	3 017
Dagsenter	2 089	1 924	2 095	1 895	1 853
Friviljugsentral	547	603	635	354	339
Sum Helse og sosial	85 686	74 441	81 367	79 781	71 192

Landbruk/teknisk :

	2019				
Ansvar (T)	Rekneskap	Budsjett	Rev.budsjett	Rekneskap 2018	Rekneskap 2017
Landbruk- og teknisk administrasjon	6	78	78	89	172
Jordbruk	1 496	1 411	1 401	1 472	1 412
Viltforvaltning	-	-0	-0	-	-

Kart, oppmåling, skilting m.m.	878	437	528	1 060	682
Brann	3 618	3 160	3 240	3 371	3 225
Byggforvaltning	776	258	426	459	777
Bygg- og eideomsforvaltning	7 390	8 478	5 836	6 240	5 021
Renovasjon	-56	-0	4	-89	-89
Kloakk	-256	0	44	-392	-312
Vassverk	211	150	155	92	-
Vegar	4 209	3 356	3 383	3 675	2 679
Sum Landbruk/teknisk	18 272	17 328	15 095	15 978	13 566

2. PERSONAL OG ORGANISASJON

2.1 Styringsstruktur

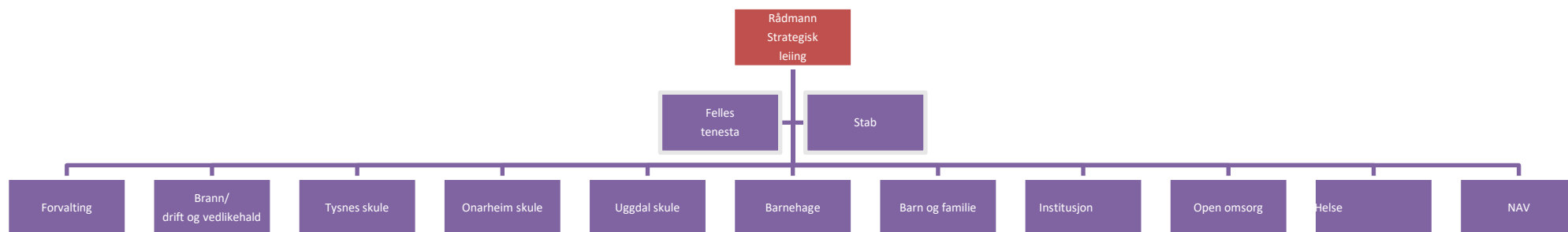

Fig. 2.1: Styringsstruktur 2019

Strategisk leiing har vore sammensett av rådmann, kommunalsjef helse og sosial, kommunalsjef oppvekst, økonomisjef og prosjektsjef. Forutan fellestenesta og stab rapporterer også forvaltning og brann/drift og vedlikehald til rådmann. Skular, barnehage og eining for brann og familie rapporterer til kommunalsjef oppvekst. Institusjon, open omsorg, helse og NAV rapporterer til kommunalsjef helse og sosial. Kommunalsjef oppvekst er rådmannen sin faste stedfortreder.

2.2 Organisasjonsdemografi

Gjennomsnittsalderen for tilsette i Tysnes kommune er p.t 43 år. 36 av dei tilsette er 60 år og eldre. Det betyr at me i næraste framtid vil måtte rekruttera fleire nye medarbeidarar. Me ser samstundes at det har vore ei viss avgang dei siste åra og at gjennomsnittsalderen er på veg nedover.

Gode rekrutteringsprosessar og kloke val kan føra til at ei naudsynt fornying i personalgruppa går fint. Me ser også at det er svært ønskeleg å halda på den kompetansen dagens seniorar har. Tysnes kommune er positiv til å vurdera overgang til avtalar om pensjonistløn der det kan vere mogleg. Under føresetnad av at me også i framtida lukkast med både seniorpolitiske tiltak og får ein arbeidsgjevrapolitikk som også er attraktiv for nye søkjarar.

2.3 Likestilling

I Tysnes kommune er 79 % av dei tilsette kvinner, dette inkluderer alle stillingar, andelen kvinner vert noko høgare om me held tilsette i brannvesenet utanom. Målt i talet på årsverk er 82,1 % av årsverka utført av kvinner. Kvinner i verksemda har ein gjennomsnittleg stillingsstorleik på litt i overkant av 72 %, tilsvarende stillingsstorleik for menn er noko lågare om me reknar inn brannmannskap. Dersom me held denne gruppa utanom er gjennomsnittleg stillingsstorleik for menn noko høgare. Dette er mellom anna knytt til at kvinner er overrepresentert innan fagområde der det vert nytta mykje delstillingar slik som pleie- og omsorg og oppvekst.

Tabellen under viser samanlikning av månadsforteneste for menn og kvinner i Tysnes kommune 2016-2019. Generelt ligg kvinner sin månadsforteneste noko lågare enn tilsvarende tal for menn, dersom me samanliknar stillingar med same stillingskode og utdanning er løna i realiteten lik.

	2016	2017	2018	2019
Justert for	Kvinner si månadsforteneste i % av menn si forteneste	Kvinner si månadsforteneste i % av menn si forteneste	Kvinner si månadsforteneste i % av menn si forteneste	Kvinner si månadsforteneste i % av menn si forteneste
Ujustert	84,7	87	85,9	86,4 %
Alder	84,6	87,8	87	86,4 %
Stillingsgruppe	97,8	98,4	96,7	97,4 %
Stillingskode	99,8	101,4	101,1	99,6 %
Utdanning	98,5	105,1	94	100,5 %

Tysnes kommune har ikkje særskilt planverk som gjev grunnlag for kvotering til stillingar basert på kjønn, etnisitet eller funksjonshemming. Det har ikkje vore vurdert å nytta kvotering.

2.4 Arbeidsmiljø og sjukefråvær

Det samla sjukefråværet i Tysnes kommune har ei positiv utvikling frå 2016-2017 og me nærmar oss målsettinga om eit samla nærvær på 96 %.

Dei siste åra har det vore fokusert på leiaropplæring med særskilt fokus på korleis me kan leggja til rette for auka nærvær. Opplæringa vart utført i samarbeid med NAV arbeidslivssenter og har vore fylgt opp vidare med dialogmøter på arbeidsstadane, hausten 2016 og våren 2017. På desse møta har einingsleiar, tillitsvalde, verneombod, personal og NAV arbeidslivssenter sett nærare på nærværarbeidet på den einskilde arbeidsstad.

Tab 2.1: Oversyn over samla sjukefråvær	2015	2016	2017	2018	2019
Samla fråvær	8,40 %	7,37 %	7,19 %	7,65 %	9,0 %
Andel korttidsfråvær	30,94 %	33,65 %	40,9 %	37,8 %	30,1 %
Andel langtidsfråvær	69,06 %	66,35 %	59,1 %	62,2 %	69,9 %

Tab. 2.2: Sjukefråvær delt per sektor 2015-2019	2015	2016	2017	2018	2019
Sentraladministrasjonen	2,0%	1,9%	2,57%	2,1 %	5,7 %
Oppvekst	7,2%	8,2%	8,1%	7,3 %	7,4 %
Helse- og sosial	11,1%	7,5%	7,19%	8,5 %	12 %
Landbruk og teknisk	7,8%	7,7%	6,23%	9,4 %	3,9 %
Samla	8,7%	7,4%	7,19%	7,65%	9 %

Sjukefråværet i 2019 viser ein samla oppgang. Oppgangen skjer på sektorane sentraladministrasjon og helse og sosial. Innan oppvekst er det ganske stabilt medan landbruk og teknisk viser ein nedgong. Landbruk og tenknisk og sentraladministrasjonen har så vidt få årsverk at dei i større grad vert påverka av variasjonar. Samla sjukefråvær i Tysnes kommune ligg under det samla sjukefråværet i sektoren som er på 9,8 %. Det er også verd å merkja seg at Tysnes kommune ligg lågare enn gjennomsnittet for kommunesektoren innan dei flesekte sektorområda med unntak av pleie og omsorg.

Det samla sjukefråværet hadde ei positiv utvikling frå 2017-2018 og me nærma oss målsettinga om eit samla nærvær på 96 %. Fråværsprosenten for 2019 gjev imidlertid nokre utfordringar på denne målsettinga, og det vert arbeidd med tiltak på kvar eining for korleis me skal auke nærværsprosenten.

Dei siste åra har det vore fokusert på leiaropplæring med særskilt fokus på korleis me kan leggja til rette for auka nærvær og god leiing. Etter innspel frå leiarar og AMU, har me fortsett leiarutviklingskurs i 2019. To av desse kursa har vore i regi av bedriftshelsetenesta, first time management og situasjonsbestemt leiing. Desse kursa har gått over 1 og 2 dagar, og har gitt leiarane gode verktøy. Bedriftshelsetenesta har samstundes gjennomført HMS-kurs for vernetenesta og leiarar, samt delteke på ei samling med vernetenesta lokalt.

Det har også vore gjennomført eit dagskurs i hovudtariffavtalen for leiarar og tillitsvalte, samt eit dagskurs i sjukefråværsoppfølging. Kurset om sjukefråværsoppfølging i regi av infotjenester var retta til leiarane. Det er ønskjeleg å halde eit tilsvarande kurs ila 2020/-21, der både vernetenesta og tillitsvalte deltek.

Samla sett er sjukefråværet alt for høgt, men me skal også ha med oss at mange også er friske. Dei aller friskaste svarer for noko over 14.000 dagsverk utan ein einaste fråværsdag. Dersom me trekk ei linje i organisasjonen mellom dei som har under 7,9 % fråvær er samla fråvær for heile denne gruppa berre 1,8 % på om lag 40.000 dagsverk.

Det er viktig at fokuset vert sett på det lange fråværet, det korte fråværet er stabilt og moderat til samanlikning. Fokuset må vera å vurdere tilrettelegging og tilpassing av arbeidet for dei 27 % av våre tilsette som har 85 % av alt fråværet. Det er samsundes viktig å få vurdert om det er særskilte arbeidsmiljøfaktorar som også slår ut for denne gruppa.

2.6 Rekruttering

Totalt har det vore gjort 16 nye tilsetjingar i 2019, dette inkluderer både faste tilsetjingar og mellombelse tilsetjingar gjennom vikariat og anna.

Turnover, målt som endring i ansattgruppe frå 1. desember eitt år til 1. desember neste år, er relativt lav i Tysnes kommune. Dersom me ser gjennomsnitt frå 2016 til 2019 er endringane 9,5 % i perioden. Dette dekker også dei som går av med pensjon, dersom me ser det opp mot det fallet me har hatt i gjennomsnittsalder dei seinare år er ein vesentleg del av avgangen til pensjon. Intern turnover, det vil sei overgang til anna sektor eller stilling i kommunen utgjer 3,75 % medan turnover til annan kommune utgjer 2,55 %.

2.7 Etikk

Etiske retningslinjer for Tysnes kommune vart rullert av kommunestyre i april 2018. I samband med denne rulleringa har personalavdelinga fylgt dette opp gjennom møte på dei fleste arbeidsstadar ila 2018 og 2019. Hovudfokus i desse møta har vore etiske retningslinjer, varslingsrutiner og konflikthandtering.

Fokus på etiske retningslinjer er teke inn som ein del av introduksjonsprogrammet for nytilsette i verksemda. Det vert elles arbeid ein del med etisk refleksjon i høve til personal og avdelingsmøter, dette vert litt ulikt ivareteke frå avdeling til avdeling. Nokre avdelingar har etikk som eit fast punkt på møter, medan nokre arbeider opp mot å gjera det til eit større tema på einskilde møter der dei går gjennom ulike case. I barnehagane er det lagt eit løp der etikk er eit tema på alle avdelingsmøter i august månad, då dette er månaden med flest nytilsette.

Barnevernet deltek i Tenestestøtteprogrammet, der etikk er grunnlaget for det det vert jobba med.

For 2020 er planen at det vert arbeidd vidare langs same aksene som no. Oppfølging av rutine for nytilsette vil ha fokus. Det er elles lagt opp til gjennomføring medarbeiderundersøkinga 10-faktor. Dette er eit anerkjent digitalt utviklingsverktøy, som er utvikla av KS. Undersøkinga gjer

ein score på dei ti faktorane som er vurdert som viktige innsatsfaktorar for å oppnå organisasjonen sine mål og kvalitet på tenestene. Resultata skal jobbast med på einingane og legg opp til at både leiing og tilsette tek ansvar for endring/forbetring.

Dette er også eit viktig etisk arbeid knytt til informasjonsarbeid og medvit i korleis me handsamer brukarinformasjon. Arbeidet har fått auka fokus i samband med innføring av personvernforordninga (GDPR). I 2019 vart arbeidet med tilpasning til nytt regelverk vidareført. Det vart også gjennomført leiarsamlingar der GDPR har vore tema. Datahandsamaravtaler er teikna og fylgt opp, det er også gjort noko arkivmessige grep for å ivareta betre kontroll over desse.

Det er i år også organisert fellesmøte mellom arkivtenester i nærområde for å ha særskilt fokus på GDPR og arkivarbeid. Arkivplanen er oppdatert på ein del viktige punkt. Dette arbeidet held fram utover i 2020 også.

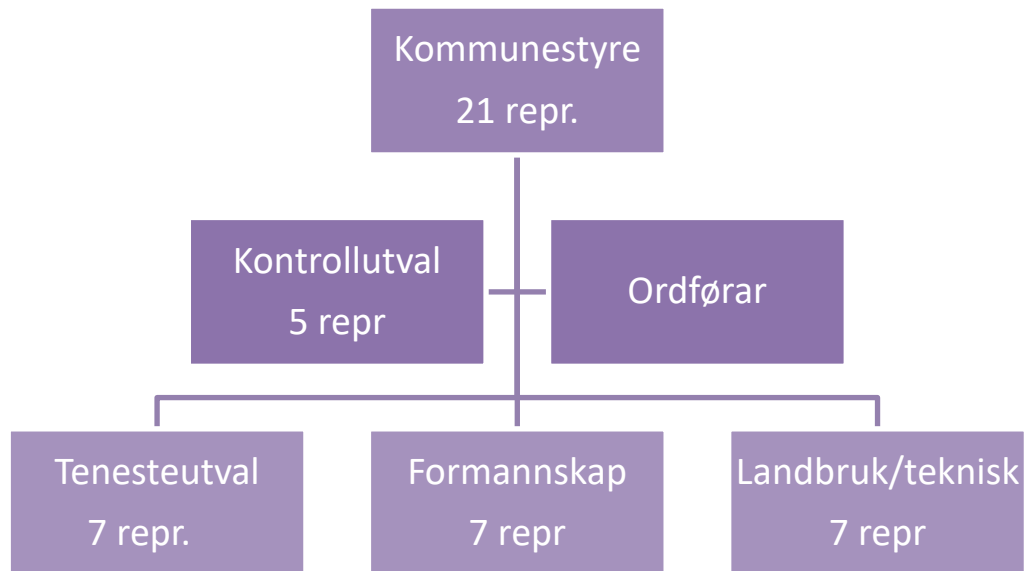
Arbeid med å sikra brukarane våre eit god personvern og ivareta den generelle informasjonstryggleiken i verksemda er viktig og vil ha vidare fokus i året me no er inne i.

3. POLITIKK, UTVIKLING PROSJEKT OG PLAN

3.1. Politikk og samfunnsutvikling

I senter for all vår verksemd står dei politiske vegvala og strategiane som vert meisla ut gjennom dei politiske prosessane.

Den politiske organisasjonen var i 2019 slik:

Forutan denne overordna strukturen har kommunen også ein rekkje råd og underutval, nedanståande tabell viser politisk aktivitet målt i tal på saker i siste år fordelt per utval for 2015 -2019:

Tab. 3.1 handsama saker delt per utval	2015	2016	2017	2018	2019
Kommunestyre	95	91	72	54	75
Formannskap	111	98	92	97	87
Oppvekst/omsorg – tenesteutval	20	35	33	24	37
Landbruk/teknisk	135	145	144	127	103
Administrasjonsutval	5	8	14	14	9
Arbeidsmiljøutval	7	13	7	21	18
Eldreråd	8	9	4	5	3
Ungdomsråd	8	26	35	34	-
Sakkunnig nemnd	7	6	8	2	4
Sakkunnig ankenemnd	2	1	3	0	1
Tilsetjingsutval	76	64	58	24	63
Husbankutval	14	18	9	10	5
Valstyre	14	-	9	-	15
Rådet for menneske med nedsett funksjonsevne	-	0	3	1	0
Andre ⁱⁱⁱ					
SUM	502	514	491	413	402

Underståande tabell viser dei sakene som kommunestyre hadde til førehaving i 2018. Tabellen viser litt kring breidda i det politiske arbeidet.

ⁱⁱⁱ AMU, sakkunnig nemnd, tilsetjingsutvalet, ungdomsrådet og eldrerådet.

Tab 3.2: Saker til handsaming i kommunestyre 2019	Møtedato	Sak
Kommunestyre	13. februar	Fritak frå betaling av leige i Tysneshallen Forvaltningsrevisjon av plan- og byggesaker Rullering - kommuneplanen sin samfunnsdel 2018 - 2030 Rullering av ruspolitisk handlingsplan 2019 Val av valstyre - kommune- og fylkestingsvalet 2019 Nye skattereglar for mottak av ytingar 2019 Overgangsplan for barnehagane og skulane i Tysnes - revidert Val av leiar og nestleiar i tenesteutvalet Forlenging av åremål for rådmann Steinar Dalland
	14. mai	Forskrift om minsteareal for jakt på hjort i tysnes kommune Årsmelding 2018 for kontrollutvalet i tysnes kommune Reguleringsplan for Malkenestangen - gnr. 121 bnr. 5 m.fl. planid: 2018-03 Leige av tinghuset i uggdal Folkehelseoversikt i Tysnes kommune 2018 - 2023 Tysnes sjukeheim - prosjekt for vidare bruk utleige Utskrivingsalternativ for verk&bruk- overgangsordning 2019 Tilstandsrapport for tysnesskulane 2019 Søknad om serveringsløyve - Sjøly as Søknad om skjenkeløyve - Sjøly as
	18. juni	Årsmelding 2018 Rekneskap for Tysnes kommune 2018

		<p>Konkurransetsetjing av revisjonstenester for Tysnes kommune - val av revisor Ny selskapsavtale for interkommunalt arkiv i Hordaland Finansforvaltning - rapport pr 30.04.19 2019 Endring av skulestruktur - onarheim Retningsliner for bruk av mobiltelefon - privat/arbeid Søknad om utviding av eksisterande skjenkeløyve for Tysnesfest Kommunal overtaking - intensjonsavtale med Tysnes vassverk sa</p>
	24. september	<p>Utviding til 5 dagars skuleveke Kommunal overtaking - endeleg avtale med Uggdal vasslag sa Forskrift om vass- og avlaupsgebyr Reguleringsplan - Skår kai Kommunedelplan for kulturminne 2019-2029 Kjøp av areal til miljøsentral i Eredalen Avfallsplan for småbåthamner i Tysnes kommune Søknad om skjenkeløyve for Rekkjetunet 1599 Bergen og omland friluftsråd - endring i deltakarkommunar Endring av namn på landbruk/teknisk Samanslåing av råd - råd for eldre/råd for personar med funksjonsnedsetjing</p>
	15. oktober	<p>Kommunestyrevalet 2019 Val av formannskap for 2019 - 2023 Val av ordførar for 2019 - 2023 Val av varaordførar for 2019 - 2023 Val av kontrollutval 2019 - 2023 Val av tenesteutval 2019 - 2023 Val av leiar i tenesteutvalet 2019 - 2023 Val av nestleiar i tenesteutvalet 2019 - 2023 Val av utval for landbruk/teknisk 2019 - 2023 Val av leiar i utval for landbruk/teknisk 2019 - 2023 Val av nestleiar i utval for landbruk/teknisk 2019 - 2023 Val av representant og vararepresentant til årsmøte i KS Val av medlemmer til representantskapet i samarbeidsrådet for Sunnhorland iks - 2019 - 2023</p>

		Vassregion vestland 2019 - 2023 - val Val av valnemnd 2019 - 2023
	17. desember	Forvaltningsrevisjon - kapasitet og etterleving av rutinar og regleverk - pleie og omsorg Administrasjonsutval 2020 - 2023 Val av sakkunnig nemnd 2020 - 2023 Val av klagenemnd for eigedomsskattesaker 2020 - 2023 Kommunal representant i kyrkjeleg fellesråd 2020 - 2023 Framtidig organisering av DIHVA - stifting av aksjeselskap Spelemidlar til anlegg for idrett og fysisk aktivitet 2020 Planprogram - kommuneplan - arealdel - godkjenning Finansforvaltning - rapport pr. 31.10.2019 Tysnesfest - økonomisk støtte 2020 - 2022 Utviding til 5 dagars skuleveke Eigedomsskatt 2020 Budsjett 2020 - økonomiplan 2020 – 2023

Kommunestyret vedtok i møte 10.10.06 eit system for oppfølging og effektivering av politiske vedtak.

Me har ikkje fått meldingar frå etatane om spesielle utfordringar med konkrete vedtaksoppfølgingar. Generelt er det ofte slik at ein del oppgåver av heilt naturlege grunnar vert gjennomførte over fleire år. Me kjem kanskje oftast bort i det i ulike investeringsprosjekt, men det kan også gjelda meir driftsrelaterte forhold.

3.2 Prosjekt

Investeringsporteføljen til Tysnes kommune har i 2019 bestått av fleire nokså ulike prosjekt. Fyrste prioritet har vore å ferdigstill forprosjekt og anbudsgrunnlag for Tysnes skule mellomtrinn og gjennomføra anskaffelsen og kontraktssignering med entreprenør.

For å gjennomføra ambisjonane i økonomiplanen dei komande åra vart prosjektavdelinga styrka med ein halv stilling i 2019, og ein ny prosjektmedarbeidar tiltredde stillinga si i november. Vedkommande har også ein halv stilling avsett til arbeid med vass- og avlaupsforsyning. Dette fører fyrst og fremst til at prosjektavdelinga er rusta til å gjennomføra fleire av prosjekta samstundes, men det minskar også sårbarheita for området.

I tillegg til ein del enkeltinnkjøp som vert rekna som investeringsobjekt har administrasjonen i 2019 arbeida med følgjande prosjekt:

Tab. 3.3. Prosjektoversyn med kommentarar til enkelte prosjekt under.

Prosjekt	2018	2019
Tysnes omsorgssenter – Sluttoppgjer	Ferdigstilt	
Tysnes skule – Nytt mellomtrinn	Oppstart	Under arbeid
Ombygging av Eredalen til brannstasjon med tilrettelegging av området	Ferdigstilt	
Omsorgsteknologi	Under arbeid	Under arbeid
Utbyggingsavtale Krokjen – Lande	Under arbeid	Ferdigstilt
Brannsikring av PU Vågsmarka	Oppstart	Ferdigstilt
Tilstandsrapport Tysnes sjukeheim	Ferdigstilt	
Måling av Tysnes kyrkje	Ferdigstilt	

Meiroke bibliotek	Oppstart	Ferdigstilt
Adressering og skilting av kommunale vegar	Under arbeid	Ferdigstilt
Ny AV-løysing i kommunestyresalen		Ferdigstilt
Oppgraderingar i IKT-infrastruktur		Ferdigstilt
Overgang til fullelektronisk arkiv		Ikkje påbegynt
Utvikling av området ved Tysnes omsorgssenter		Påbegynt
Brannbil – First responder		Ferdigstilt
Utviding av parkeringsplass i Solheimsdalen		Ikkje påbegynt

Vidare kjem ein kort omtale om ein del av prosjekta i 2019.

Tysnes skule – Nytt mellomtrinn

Fyrste halvår arbeide prosjektet med å ferdigstillast eit komplett forprosjekt med anbodsgrunnlag. I andre halvår vart anskaffinga og kontraktsignering gjennomført som ein anbodskonkurranse med pre-kvalifisering og forhandlingar. Anskaffinga vart gjennomført etter planlagt framdrift og utan klage frå nokon av interessentane. Kontrakt med entreprenør for totalentreprisen vart signert like før jul.

Utbyggingsavtale Krokjen – Lande

Bustadfeltet på Lande og i Krokjen, med tilhøyrande utbetring av Landavegen, er gjennomført som ein utbyggingsavtale etter plan- og bygningslova i samarbeid med ein privat utbyggjar. Me har i denne prosessen tatt til oss vidare erfaring med utbyggingsavtalar, der den tydeligaste erfaringa er at det krevjar meir interne ressursar i administrasjonen enn det me antar på førehand.

Brannsikring av PU Vågsmarka

Prosjektet har omfatta ein brannteknisk tilstandsanalyse og gjennomføring av tiltak frå denne. Dette har ført til at bygget no er fullsprinkla og har fått ein oppdatert brannsentral og tilfredstillar no alle brannkrav for denne typen bygningsmasse.

Meiroppe bibliotek

I prosjektet etablerte me ein eigen inngang til biblioteket og gjorde naudsynte oppgradering for resten av bygningsmassen slik at biblioteket kan ha ubemannet opningstider utanom opningstida til Tysneshallen. Dei som inngår ein avtale med biblioteket om tilgang til meiroppe kan no bruka biblioteket kvar dag, heile året, mellom 08.00 og 22.00.

Adressering og skilting av kommunale vegar

Prosjektet med adressering og skilting har vore eit arbeid som har gått føre seg over fleire år. Prosjektet er no ferdigstilt, og arbeidet med vedlikehald og vidare oppdateringar blir gjennomført som ein del av den ordinære drifta.

Brannbil – First responder

Avtale om ny mannskapsbil for brannvesenet vart inngått i mai, men grunna fleire tilpassingar er leveringstida lang og bilen er ikkje levert ved årsskiftet.

Utviding av parkeringsplass i Solheimsdalen

Prosjektet med å utvide parkeringsplassen i Solheimsdalen i samarbeid med Onarheim Idrettslag vart ikkje starta i løpet av året som planlagt. Prosjektet er derfor vidareført til 2020.

3.2.1 Digitalisering

Mål frametter innan IT er auka digitalisering og bruk av IT til å betra tenesteytinga vår. Me bør ha som mål at digital samhandling, både internt og eksternt, vert det føretrekte førstevalet. Dette ut frå at me bør ta sikte på å kunna tilby så gode digitale løysingar, at desse vert enklare og betre å bruka enn tradisjonell papirbasert kommunikasjon.

I Digitaliseringsstrategi 2013–2016 for kommuner og fylkeskommuner, skriv KS m.a. følgjande:

«IKT skal forenkle tilgangen til informasjon og tjenester. Innbyggere og næringsliv skal få tilgang til kvalitetssikret informasjon gjennom et bedre og raskere møte med det offentlige, og ansatte skal ha tilgang til velfungerende IKT-system som effektiviserer og forenkler arbeidet. Internettbaserte tjenester brukes i stadig større omfang.»

«Hovedmålet er altså at innbyggere og næringsliv faktisk ønsker å ta et «digitalt førstevalg».»

For Tysnes kommune er det viktig å ha digitale tenester som vert nytta fordi dei er gode, ikkje fordi det ikkje finst alternative tenester.

Kommunestyre gjort hausten 2017 vedtak om å gå inn i DigiFin som er ei finansieringsordning der kommunane saman skal sikra at sektoren får ei utvikling mot meir homogene IT løysingar og der sektoren opptreir einskapleg i forhold til både andre offentlege etatar og sektorområde og ikkje minst i høve til kommunane sine IKT leverandørar. Finansieringsordninga tek sikte på å sikra mellomfinansiering til å utvikla felles digitale komponentar til kommunesektoren. Alle kommunar som er med i dette samarbeidet bidreg med kr. 20 per innbyggjar.

Digitale fellesløysingar som har hatt fokus i 2020 er mellom anna digihelse og digisos. Digihelse er ein digital samhandlingsplattform for tenesteytarar, pårørand og brukarar spesielt retta mot kommunale omsorgstenester. Digsos er ei løysing for å auka digital samhandling i samband med søknader om økonomisk sosialhjelp.

Av andre løysingar som har hatt særskilt merksemd og hatt ein god utvikling i 2020 kan nemnast Visma skule som er eit komplett forsystem for skular. Systemet gjev ein plattform for digitalt samarbeid mellom heim og skule. Systemet har også integrasjon mot løn og økonomi, det vert arbeid med å få på plass integrasjon mot kommunen sitt sak og arkivssystem. Innanfor barnehagar vert det arbeidd med å få på plass Visma

barnehage, deler av systemet er på plass slik som integrasjon mot løn og økonomi. Det vert arbeid vidare med at systemet skal erstatta Vigilo som digital samhandlingsplattform mellom heim og barnehage. Det vert også arbeidd med å få integrasjon mot kommunen sitt sak og arkivsystem.

3.3 Planarbeid

Det har også vore arbeid vedkommande detaljreguleringsplan for Skår kai tidleg i 2018. Djupvasskai for havgåande fiskebåt og regulering av areal avsett til næring i kommuneplan.

I 2019 vart det reguleringsplan Elsakervågen mest ferdig. Dette vil vera ein Kommunal reguleringsplan for å regulera landbruk, næring, veg og kaiføremål i tråd med dagens og framtidig bruk. Det er venta at planen vert lagt ut til høyring i første halvår 2020.

Kommuneplanen sin samfunnsdel vart formelt vedtekn vinteren 2019. Arbeidet med kommuneplanen sin arealdel er starta opp og det er mellom anna gjort vedtak om planprogram for dette arbeidet. Innspelsrunden av planen er planlagt gjennomført i første halvår 2020.

Kommunedelplan for Kulturminner vart sendt til høyring hausten 2019 og vil verta lagt fram for endeleg vedtak våren 2020.

Kommunedelplan for E39 vart endeleg vedteke i 2019 og det knyt seg no stor spaning til oppstart og gjennomføring av detaljreguleringsplanen for dette viktige prosjektet!

4. TENESTEOMRÅDA

I følgjande kapittel vil me kort gå gjennom dei ulike tenestekområda, gjennomgangen vert gjort etter budsjettkapitel.

4.1 Sentraladministrasjonen

Sentraladministrasjonen har m.a. følgjande arbeidsoppgåver:

- saksførebuing og oppfølging for politiske organ
- overordna styring vis à vis etatane
- ekspedering av saker
- driftsansvar for kommunen sine økonomifunksjonar
- oppsyn med fellestenestene
- Kultur
- Næring
- Plan

Ein del av sentraladministrasjonen sine arbeidsområder er naturleg omtala gjennom kapitla økonomi, politikk og utvikling og personal.

4.1.1 Post og arkiv- fellestenesta

I januar 2019 avleverte kommunen ca. 40 hyllemeter med helsejournaler frå legekontor og helsestasjon til Interkommunal Arkiv i Hordland. Her blir helsejournalane «renska» og listeført og lagra «for alltid».

Januar/februar vart sak- og arkivsystemt vårt oppgradert til ein nyare versjon 8.3. Prosjektet var leiar av Evry, men også ein del arbeid vart utført lokalt, oppfølging og opplæring av brukarar av systemet.

Arkivarbeidarar i fellestenesta nyttar seg av tilbod om fagsamlingar eller kurs gjennom Interkommunalt arkiv i Hordland. I 2019 hadde IKAH fagsamlingar spesielt retta mot kommunar som ikkje skulle slå seg saman med andre, såkalla K19-kommunar.

Tysnes kommune sender no mesteparten av all kommunal kommunikasjon gjennom KS sin teneste: SvarUt. I forhold til mangen kommunar var Tysnes tidleg ute med denne tenesta. I 2018 var det første året alle breva med med opplysningar om eigedomsskatt og skattetakst vart sendt elektronisk gjennom SvarUt, over 3000 brev. Dette er vidareført no i 2019, og me nyttar meir og meir digitale utsendingar.

Kommunen nyttar også SvarInn. Dette er ein vidareutvikling av SvarUt, og reint praktisk betyr dette at mykje av den kommunikasjonen som offentlig forvaltningar har seg imellom, og andre store samarbeidsaktører, legg seg direkte i sakssystemet vårt, for så å bli handtert derifrå. Dette har fram til no mest vore nytta av bedrifter og offentlig forvaltning. Etter kvart som befolkninga kommuniserer meir og meir på elektroniske plattformer, ser me at dette også vert meir nytta av resten av befolkninga.

I 2019 har me også fått på plass digital signering slik at avtaler som tidlegare vart sendt manuelt for signering vert no i hovudssak sendt elektronisk med signering ved bruk av BankId.

I 2018 var det første året med kommunal vigsel. Fellestenesta har hatt ansvar for å tilretteleggja desse vigslene, både i form av informasjon og kommunikasjon med brudepartet, i tillegg til praktisk førebuing når vigselen er på rådhuset. I 2019 var det totalt 4 vigsler.

4.1.2 Val

I 2019 var det kommune- og fylkestingsval. Valtinget var måndag 9. september. Valførebuingar for valansvarlege starter opp så vidt året føre, men starter for fullt i februar. I mars var det valkonferanse på Gardemoen del 1 og del 2 var i mai. Det vart halde prøveval 12. juni og 21. august.

Førebuingar til valgjennomføringa er bla opplæring av førehandsmottakarar, kvalitetssikra valutstyret, rekruttera og følgja opp røystemottakarar ute i røystekretsane. I år har det vore fokus på universell utforming av røystelokala, og valansvarlege har i samband med dette vore på synfaring i røystelokala. Me har oppjustert eit vallokale med rullestolrampe, slik at dei vallokala me har no, er velfungerande.

Fellestenesta, som vert nytta til å motta førehandsrøystingar i resepsjonen, er alltid løysingsorienterte mens dette arbeidet pågår, i tillegg til normal drift. I år var me også på omsorgssenteret ein dag og me var ute på ambulerande mottak av førehandsrøyster.

4.1.2 IT

IT-løysingane på rådhuset har også i 2019 vore stabile og med ei høg oppetid. T.d. har oppetida vore 100 % for legeserver i både 2019 og 2018, medan den var 99,995 % i 2017.

Brot i telesambandet skapar problem for den daglege drifta innan IT-løysingane. Særleg alvorleg er at helsenett oftast også vert ute av drift når telesambandet er nede. Dette er alvorleg ut frå at stadig meir informasjon til og frå legesystemet går elektronisk via helsenett. Døme er e-resept og lab-svar frå Haukeland.

I 2017 vart Tysnes Omsorgssenter ferdig, og me har hatt omsorgsteknologi i bruk i over to år. Denne gjev oss gevinstar, men krev også noko arbeid i samband med drifta.

Brot i telesamband/fiber til rådhuset/omsorgssenteret og straumbrot, er dei 2 største utfordringane me har innan IT i dag. Den 3. største utfordringa er opplæring. Me ser i den daglege drifta at det er trong for meir opplæring innan bruk av IT-system. Dette gjeld både generell datakunnskap og kunnskap om bruk av fagprogram. Større ferdigheter innan databruk vil nok gjera det mykje lettare å kunna realisera gevinstane av dei ulike datasystema.

Mål frametter innan IT er auka digitalisering og bruk av IT til å betra tenesteytinga vår. Me bør ha som mål at digital samhandling, både internt og eksternt, vert det føretrekte førstevalet. Dette ut frå at me bør ta sikte på å kunna tilby så gode digitale løysingar, at desse vert enklare og betre å bruka enn tradisjonell papirbasert kommunikasjon.

4.1.3 Innkjøp

Tysnes kommune er knytt til Sunnhordland Interkommunale Innkjøpsforum saman med kommunane Bømlo, Fitjar, Kvinnherad og Stord. Stord kommune er vertskommune. Kommunane har eit godt etablert samarbeid mot Haugalandet, Hardanger og Hordaland fylkeskommune. Samla sett gjev dette samarbeidet oss både god kompetanse og fleire ressursar på innkjøp. Det er i tillegg konsulent på innkjøp i 100 % i Stord kommune. Denne ressursen skal i 60 % stilling arbeida med fellesutlysingar for Sunnhordland Interkommunale Innkjøpsforum.

I tillegg til alle felles anbodskonkurransane som Tysnes kommune er med på, har Tysnes kommune i 2019 gjennomført 6 større anbodskonkurransar mellom anna Tysnes skule mellom trinn, vegbrøyting, røykdykkarbil, sprinklaranlegg til våge bufelleskap og vegskilt. Innkjøp har også hatt prosjektgjennomføringa for nytt telefonisystem til kommunen, dette er no oppe og går og fungerer godt.

Alle konkurransane vert no gjennomført fullelektronisk via EU supply.com

Det blei i august 2018 tilsett ein ny person på innkjøp og eigedomsskatt. Det er fullført sertifisering i innkjøp i 2019.

4.1.4 Eigedomsskatt

Også i 2018 var eigedomsskattesatsen 3,8 promille.

Tysnes kommune sitt arbeid med å omtaksera alle eigedomar som er taksert som verk og bruk vart ferdigstilt i løpet av februar 2019.

I 2019 vart eigedomsskattesatsen differensiert mellom eigedomar og næring, det vart samstundes gjort ei kontorjustering av taksten og tilpassa nye reglar for minimumsfrårag. Samla vil ikkje endringane få noko å sei for skatten, ut frå at det no er gjort kontorjustering to år på rad er det bestemt at det skal gjennomførast ei full retaksering i 2020. Arbeidet må vera slutført seinast innan 28. februar 2021.

4.1.5 Fast eigedom

Året 2019 har vore prega av å lande avtale med utleige av den gamle sjukeheimen til Mestringshusene AS. Det ligg føre ein intensjonsavtale som gjev grunnlag for oppfølging når det ligg føre godkjenning frå Helfo.

Tysnes kommune har elles solgt grunn i Erdalen til SIM, kontrakt er signert. Fråskiljing av området og overdraging er under arbeid.

.

Hovland bu og omsorgssenter vart lagt ut for sal i april 2019. Det har vore gjennomført fire visningar og kommunen har avvist eit bod på 2 millionar kroner. Eigedommen har vist seg vanskeleg å selja. Det vert framleis arbeida med ein mogleg interessent, dersom me ikkje får solgt det her heller bør salstrategien takast opp til ny vurdering.

Grunn til Onarheim barnehage har vore under arbeid i 2019 og det ser no ut til at me skal få teikna ein endeleg avtale med det fyrste.

Sal av gjennomgangsbustad har vore til til handsaming i husleigetvistutvalet, kommunen vann denne saka. Det har vore gjennomført fråvikelse, men ut frå at det ligg føre klage i saka er den ennå ikkje avgjort..

Elles har det vore jobba med leige av nye areal til helse og ungdom på Våge senter som fortsetter i 2020 og det er gjort forsøk på å forhandle om kjøp av areal i Uggdal 5 og arealved Sjevågen til parkering. Det har ikkje lukkast med å lande desse sakene.

4.1.6 Samfunnstryggleik og beredskap

Samarbeidet med Tysnesfest om beredskap var god også i 2019. Det vert lagt ned mykje godt arbeid for at ein skal vera mest mogeleg budd på uønskte hendingar under Tysnesfest me opplever at beredskapsorganisasjonen til Tysnesfest er profesjonell og godt rusta.

I 2019 vart det også gjennomført ei felles øving i regi av Fylkesmannen, øvinga tok utgangspunkt i atomberedskap og var knytt til ulykke med flytande atomkraftverk. Plan for atomberedskap bør reviderast i 2020.

I samband med ei hending hjå Uggdal Vasslag under Tysnesfest såg me at kommunen i liten grad hadde fungerande system for innbyggjarvarsling, som følgje av hendinga har kommunen no investert i eit system for lokasjonsbasert SMS varsling. Det er gjennomført opplæring og systemet er innarbeida i plan for kommunal kriseleiing.

Tre brannar i 2019 førte til at beredskapen vart testa, me ser at arbeidet gjort av livskrisegruppene er viktig og godt. Me ser samstundes at planverket rundt desse gruppene bør reviderast.

Fylkesmannen gjennomførte seinhausten 2019 eit tilsyn innanfor samfunnstryggleik og beredskap. Det vart ført to avvik etter tilsynet, begge avvika var knytta til at overordna ROS analyse må reviderast. Det ligg plan om å få dette gjennomført i 2020.

I 2018 vart det ikkje arrangert noko Øving Hordaland, men det har vore gjennomført Øving Lyneld og sambandsøving. Me har plan om gjennomføring av eit større øvingsscenario i 2019, dette vil vera knytt til atomberedskap.

4.1.7 Klima og energi

I 2011 vart det vedteke klima- og energiplan for Tysnes kommune. Under tiltak 6.1 i planen heiter det at tiltak som verkar til å redusera klimagassutslepp eller redusera energibruk skal takast opp i årsmeldinga.

I klima- og energiplanen er det retta fokus mot overgang til elektroniske løysingar, dette punktet har hatt god merksemd i organisasjonen.

Den kommunale byggporteføljen har også vorte meir energieffektiv ved at me i slutten av 2017 tok i bruk det nye omsorgssenteret, me ventar ytterlegare energieffektivisering når mellomtrinnet på Tysnes skule vert erstatta av nytt bygg.

I samband med prosjektet Bærekraftige reisemål har Tysnes kommune forplikta seg til å miljøsertifisere verksemda si gjennom Miljøfyrtårn programmet. Arbeidet med miljøsertifisering held fram i 2020.

4.1.8 Økonomi og løn

Året 2019 har vore eit ordinært år for rekneskap og løn.

Som tidlegare år er det fokus på effektivisering gjennom digitalisering av arbeidsprosessar. Stadig fleire fakturaer kjem inn på EHF-format, noko som gjev ein effektiv arbeidsflyt.

Sjukemeldingar vert i all hovudsak motteke elektronisk, også dette reduserer tidsbruken som går med til løn og refusjonar.

4.1.9 Næring og reiseliv

I 2019 vart Tysnes Næringsråd reetablert med nytt styre. Ordføraren har arbeidd aktivt for å få dette til, rådmannen er for tida sekretær for næringsrådet. Me trur at eit sterkt næringsråd vil kunne ta ei viktig rolle i næringsutviklinga i samfunnet og ønskjer mellom anna å involvera dei i plan for næringsutvikling som skal utarbeidast i 2020.

Tysnes kommune nyttar også Atheno som 2. linje tenesteleverandør både mot enkeltpersonar, etablerte verksemder og for å gjennomføra kurs. Samarbeidet med bl.a. Det er gjennomført 2 næringsamlingar sist år i samarbeid med Atheno. Samlingane ver i stor grad utforma i regi og samarbeid med Tysnes næringsråd.

Det skal utarbeidast ein strategiplan for vidare arbeid innan dette område, det er forankra i vedteken samfunnsdel.

Det kan elle nemnast at det er arbeidd med å attreisa Tysnes næringsråd i ein form som sikrar livskraft frametter.

Reiseliv

Tysnes kommune sine sider i fellesguiden for kommunane i Sunnhordland vart oppdatert. Me deltok med informasjonssider i Sommaravisene til Bladet Tysnes og Sunnhordland.

Alle dei 33 merka turløypene i kommunen gjer Tysnes meir attraktiv for turistar, tilreisande og hytteeigarar. Foldaren Vandring Tysnes sel godt gjennom delar av året.

Turistinformasjonen fekk utbetalt driftstilskot i samsvar med avtale for 2018 med Våge hamn. Mandelhuset drifter informasjonen etter avtale med Våge hamn.

Turistinformasjonen registrerte totalt 6016 turistar i 2019 mot 5585 i 2018. Turistane representerte 31 land, der andelen turistar frå Norge var klart størst (5477) etterfylgt av Tyskland (377) og England (41). Turistinformasjonen er lagt til båthamna og her vart det totalt registrert 2831 gjestedøgn i 2018 mot 2165 i 2017. Det var 1151 gjestedøgn under vanleg sesong. Tilbakemelding frå Turistinformasjonen er at E-brygga som er lagt ut har hatt ein positiv effekt.

4.1.10 Kultur, idrett og friluftsliv

Sentrale oppgåver er m.a tilskotsordningar, kulturformidling, kulturvern, generelt kulturearbeid, idrett, friluftsliv, sakshandsaming, koordinering, sekretærarbeid, planarbeid og reiseliv.

Barne- og ungdomsarbeid

Tysnes ungdomsråd fungerer godt, er aktive og har m.a. arrangert debatt, ryddedag, arrangementssamarbeid med Tysnes kystlag og møte med politikarar. Ungdomsrådet deltok med 4 representantar på Ungdommens fylkesting. Ved valet i oktober var det ingen frå vidaregåande skule som stilte til val. Det har ofte vist seg at for mange er det vanskeleg å kombinere eit slikt verv med skulegang i andre kommunar.

Me har sekretærfunksjon/kontaktperson i ungdomsrådet.

Kulturvern

Faste tilskot til og med 2019	Venelaget for jåttmuseum	12 000
	Årbakka handelsstad	20 000
Tilskot etter søknad	Lafestova på Lande	20 000
	Ernst Berge Drange	50 000

Årbakka handelsstad fekk i tillegg kr 20 000 i tilskot til drift for sommarsesongen. Kommunen har høve til å disponera Sjøhuset i inntil 3 gonger pr. år, bruke parkeringsareal, gangveg og kaiområde.

Av nye ting innan dette område i 2019 kan det særskilt nemnast at Tysnes kommune har inngått ein leigaavtale med Tysnes Sogelag knytt til bruk av gamle Tinghuset. Avtalen inneber at kommunen går inn med ein del midlar til vøling av bygget. Me trur at bygget over tid kan verta utvikla til ein viktig samlingsstad for fleire lag, per i dag samarbeider Tysnes sogelag, Bygdekvinnelaget og Venelaget for Jåttmuseum om prosjektet.

Kommunen er medlem av Sunnhordland museum og betaler ein fast sum per innbyggjar i kontingent. Tysnes kommune var viljuge til å auka sitt tilskot til museet under føresetnad av at også dei andre kommunane i regionen gjorde det, men det vart det ikkje noko av. Bygningsvernkonsulenten ved musèet vert nytta til rådgjeving i samband med restaureringsplanar, han vart m.a. nytta for å vurdera Tinghuset.

Kulturformidling

Det årvisse tilskotet til drift av Grendatun kino vart vidareført. Solheimsdalen grendalag vart tildelt kulturprisen ikkje minst for sitt arbeid med Solheimdalen skulemuseum.

Idrett

Det har vorte arbeidd med stønadsordningar, anleggsregistrering, kulturmidlar, spelemidlar, søknader og sekretærarbeid for Tysnes Idrettsråd. Kulturmidlar til idrett kr 125 700 vart fordelt til 8 lag. Det vart også sett i gang eit forsøk over to år med gratis halltid for all aldersbestemt idrett. I samband med budsjett for 2020 er Kulturmidlar til idrett auka opp.

Kommunedelplanen for idrett sitt handlingsprogram vert rullert i samband med prioritering av spelemidlar. Sjølve planen bør etter kvart reviderast.

Friluftsliv

Kommunen er medlem av Bergen og Omland Friluftsråd og betaler ein fast sum per innbyggjar i kontingent. BOF held vedlike 10 område.

Allment kulturarbeid

Etter fleir år med sekretærarbeid i Hegglandgruppa var 2019 året for gjennomføring av det store jubileet. Statue av diktaren er komen på plass utanfor Tysneshallen finansiert av Tysnes Kraflag. Det var elles ei fin og verdig markering i Tysneshallen før jubileumsdagen vart avslutta med framføring av sogespelet om Onarheimsgilde. Framsyninga vart gjennomført i kulturkyrkja. Hausten 2019 vart det skipa eit nytt teaterlag på Tysnes. Laget har fått kommunal støtte til ny oppsetning av Onarheimsgilde og kan vonleg utvikla seg til ei kulturell kraft i Tysnessamfunnet.

Det er viktig at ein sikrar eit godt samarbeid mellom kommunen og lag og organisasjonar, legg til rette for eit godt eksistensgrunnlag for laga og at ein stimulerer laga til å læra opp leiarar. Det langsiktige arbeidet bør rettast mot kultur- og friluftaktivitet, kulturminne og kulturbasert næring.

Kulturkonsulenten gjennom mange år takka av i 2019.

4.1.11 Folkehelse

Partnerskapsavtalen mellom Hordaland fylkeskommune og Tysnes kommune vart fornya og Tysnes fekk tildelt i stimuleringsmidlar også i 2019. Prosjektet er forankra i Lov om folkehelsearbeid med formål å bidra til ei samfunnsutvikling som fremjar folkehelse og utjamnar sosiale helseforskjellar. Me har delteke på fleire fylkeskommunale samlingar og i tillegg delteke på KS sitt prosjekt og nettverk «Kommunal helseoversikt» i lag med fleire andre kommunar i Hordaland. Kommunestyre gjorde våren 2019 vedtak om ny Folkehelseoversikt for Tysnes.

4.1.12 Bibliotek

I 2019 vart meirope folkebibliotek formelt opna, ordninga har ført til meir bruk av biblioteket. Det er også positivt at me no har fått på plass sambruk mellom folke- og skulebibliotek.

Det totale utlånet for 2019 meir enn dobla seg samanlikna med dei to føregåande åra. Samla utlån av fysiske medier endte på 5882, av dette var 5442 bøker medan det øvrige vart lydbøker og andre fysiske medier.

Også antal besøkande til biblioteket meir enn dobla seg samanlikna med føregåande år, samla besøkstal endte på 3666. Det vart gjennomført 17 arrangement og talet på besøkande på arrangement endte på 1145.

Samla har biblioteket ei svært god utvikling og me ser fram til fortsetjinga!

4.1.13 Tysneshallen

Tysneshallen er framleis like mykje brukt som tidlegare år. Det er daglege treningar for born og ungdom på ettermiddags- og kveldstid, og Tysnes seniordans har si dansetrening kvar onsdag førmiddag. Tysdagar har ei gruppe av flyktningane trening etter at undervisninga for dagen er slutt.

Hallen er og ein populær stad å feire gebursdag – både med og utan bowling. Tysneshallen er ein fleirbrukshall og lista over ulike arrangement visar så avslutt det:

4.2 Oppvekst

Oppvekstområde består av Barn og familie som er barnevern, helsestasjon og psykisk helse for barn og unge, og Barn og utdanning, som er barnehagar og skular, PPT, Kulturskule og vaksenopplæring,.

4.2.1 Grunnskule

Me har 3 skular i kommunen fordelt på eit samla elevtal på 307 elevar.

Tab. 4.2: Utvikling av elevtal delt per skule	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
Uggdal	97	105	110	107	106
Onarheim	20	27	26	32	31
Tysnes mellomtrinn	80	71	67	72	170
Tysnes ungdomstrinn	90	90	97	93	-
Elevtal	287	293	300	304	307

Samla elevtal har ei auke på 4 elevar. Personalet er stabilt, endringar skjer helst i samband med elevar som har trong for særskild oppfølging. Me får stadig fleire elevar med særskilde og samansette behov, noko som er ei utfordring m.o.t. assistent- og pedagogressursar.

Målet for skulane er: Ein skule der kvar einskild elev nyttar sitt faglege potensiale og blir eit trygt og sjølvstendig menneske.

Dei overordna satsingane på skule område er Fagfornyninga og Anti-mobbing. Ny læreplan kjem frå 2020, så førebuinga til denne er i gang, særleg har det vore fokus på «Generell del» av læreplanen. I 2018 inngjekk me avtale om å vera pilotkommune for den nye Olweus-satsinga,- eit program for å forbyggja mobbing. Arbeidet har hatt stor merksemd og vorte fylgt opp i 2019.

Det er arbeid på tvers av skulane med eit program som heiter *Struktur, kultur og leiing for læring*.

IT

I januar vart det oppretta gjestenett og alle skular og barnehagar har no ope gjestenett tilgjengeleg. I februar fekk me sett opp AD i epostløysinga vår, Office 365. AD vil sei at me no kan bruke Microsoft sitt sky-AD og treng såleis ikkje bruke eigen server for autentisering. Dette tyder at skulane kan operere heilt utan eigen server.

I februar starta også arbeidet med føresette sitt innsyn i Visma Flyt Skole. Innsyn får ein ved hjelp av innlogging på skulane sine sider hos Visma. Så langt får føresette tilgang til fråver, merknader, terminkarakterer, skriv og referat som gjeld eleven og ymse samtykker. I ein app for smarttelefon kan føresette kommunisere med skule/lærar. Dei får også melding om merknader og dei kan melde fråver. Løysinga inneber at me no har på plass eit elektronisk system for kontakt mellom skule og heim. Frå skuleåret 2019 til 2020 er Visma iverksett på alle skular.

Det vert arbeid med å få ei integrering mellom Visma skule og overordna arkiv, dette arbeidet vil halde fram i 2020.

I 2019 vart skrifleg eksamen avvikla ved jelp av Chromebook. Alle elevar på ungdomstrinnet nyttar no Chromebook som læringsverktøy, det vart i desember kjøpt og driftssett nye Chromebooks ved Uggdal og Onarheim skule.

Onarheim skule.

Personalet på Onarheim er ein fin blanding av erfaring og ungt pågangsmot. Dei har gode rutinar for års- og halvårsplanlegging, og sikrar difor at læreplanverket blir fylgt opp så godt som råd er. Lærarane på skulen har i fleire år hatt heile sin skuletid/fellestid bunde på skulen. I praksis er dei fleste lærarane på arbeidsplassen ein god del meir enn dette og.

Lærarane på Onarheim skule dekkjer fagkrinsen i barneskulen på ein god måte med unnatak av i engelskfaget. Ein av lærarane tok vidareutdanning i dette i skuleåret 2018/2019, vedkomande har p.t. permisjon, men vil dekkja fagkrinsen på ein god måte når permisjonen er avslutta.

Etter at skulen gjekk frå 2-delt til 3-delt i 2018, letta det planlegginga og undervisninga i dei ulike klassane. Det er mykje enklare å handtere to årssteg i same rommet enn tre og fire. Det reduserer også trongen for delingstimar sjølv om det er noko trong ennå til dømes for 1.klassen. I følgje Opplæringslova har også skulane ein plikt til å tilby intensiv opplæring til elevar på 1.-4.trinn som står i fare for å henge etter i lesing, skriving og engelsk. Skal dette vera realistisk å gjennomføra, må skulane ha nokre timerressursar utover klassen sitt minimum.

Uggdal skule. Hovudsatsinga for Uggdal skule dette året har vore arbeid med Olweus-programmet mot mobbing og antisosial åtferd. Skulen har eit eige Olweus-team som har ansvar for å driva arbeidet framover. Me tek sikte på å bli sertifisert Olweussskule våren 2020. Me har også halde fram med satsinga på SMART Oppvekst. Dette er ei satsing på tjue ulike karaktereigenskapar som skal styrka elevane si sjølvkjensle. Me har også brukt mykje tid på å førebu fagfornyinga. I dette høve har me utvida fellesmøtetida, for å få enno betre tid til dette omfattande arbeidet. Me arbeider mellom anna med Udir sine kompetansepakkar og me har framleis samarbeid med KS konsulent som hjelper oss i dette arbeidet.

Tysnes skule: Leiinga ved Tysnes skule har også dette året fått viktig kunnskap om leing for kvalitet. Skuleoppfølging i regi av KS-konsulent vart vidareført i 2019 har vore viktig kompetanseheving for i arbeidet med skuleutvikling og for å utvikle oss som leiarar.

Me gler oss over at nasjonale prøvar syner at 5.trinn ligg på landsgjennomsnittet når det gjeld grunnleggjande ferdigheiter i rekning.

I engelskfaget har me på meistringsnivå 3 30 % samanlikna med landsgjennomsnittet som ligg på 25,0 %. 40% av våre elevar ligg på meistringsnivå 1 samanlikna med landsgjennomsnittet som ligg på 37,5%, men ser ein positiv tendens samanlikna med førre skuleår.

Lesing er den grunnleggjande ferdigheita der me har lågare samla skår enn landsgjennomsnittet.

Elevane ved Tysnes skule får ein samla skår på 39,3 prosent på lesing i 2019 samlikna med landsgjennomsnittet som ligg på 23% på meistringsnivå 1.

10,7% av våre elevar ligg på meistringsnivå 3, landsgjennomsnittet ligg på 21%. Dersom me ser til resultat frå førre skuleår ser ein positiv framgang når det gjeld grunnleggjande ferdigheiter i lesing på 5.trinn.

8.trinn fekk gode resultat på nasjonale prøvar. Dette trinnet skåra godt over gjennomsnitt i engelsk, rekning og lesing. Når det gjeld lesing og engelskfaget har me ingen elevar som får skår på meistringsnivå 1. Det same gjeld for lesing.

9.trinn kan også visa til tilfredsstillande resultat.

I rekning er det ingen av elevane som får skår innanfor meistringsnivå 1, landsgjennomsnittet syner skår på 5%. Dette er svært positive resultat for Tysnes skule. Tysnes elevane får 20% skår i meistringsnivå 2, landsgjennomsnittet får 15%. 38% av våre elevar får skår innanfor meistringsnivå 3, landsgjennomsnittet ligg på 34%. Tysnes elevane skårar med 36% på meistringsnivå 4, medan landsgjennomsnittet ligg på 26%. 26% av våre elevar får skår i meistringsområde 5, som er høgaste nivå, landsgjennomsnittet får skår på 20%.

Ei framtidig målsetjing er at ingen elevar skal skora innanfor meistringsnivå 1 og arbeida for at fleire elevar skal koma opp på meistringsnivå 5.

9.klasse elevane ligg noko under landsgjennomsnittet når det gjeld lesing og tala syner tendens til nedgang samanlikna med førre skuleår.

Lesing må ut frå desse resultatane vera eit prioritert område for skulen i framtida.

Elevundersøkinga på 7. og 10.trinn viser tilfredsstillande resultat, men skulen ser at det absolutt er grunnlag for betring på dei fleste områda. Me vil i samarbeid med klassane og elevråda sjå på tiltak som kan setjast inn for å få enda betre resultat.

4.2.2 PPT

Tysnes kommune kjøper tenester frå Stord kommune til P.P tenester, avtalen vart sett i drift frå 1. oktober 2018. 2019 er sålis det første heile året avtalen har virka. Tysnes kommune har vore godt nøgd med samarbeidet med PPT. Me synes dei har høg fagleg kompetanse og er på tilbodssida for å dela denne.

PPT har invitert til ulike nettverkssamlingar på tvers av kommunar og skular og hatt kursrekkejer med ulike tema som autisme, språkvanskar me vidare. Dette har lærarane våre opplevd som svært nyttige samlingar.

PPT har hatt tilbod om systemarbeid i klassar med ulike utfordringar, der skulane opplever å ha fått god veiledning. I tillegg har dei jobba med individsaker og sakkunnige vurderingar.

4.2.3 Spesialundervisning

Talet på spesialundervisning er framleis høgt, men utvikling går i retning av ein mindre del av elevar med spesialundervisning som tabellen under viser. Me ynskjer å dreia all undervisning til «tilpassa opplæring», der alle elevar får undervisninga på sitt nivå (Opplæringslova § 1.3.). Dette er nedfelt i «Plan for tilpassa opplæring, spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp i Tysnes kommune».

Tab 4.5: Elevar med spesialundervisning	2015	2016	2017	2018	2019	Komm.gr. 2	Landet u Oslo
Andel elevar i grunnskolen	10,1	10	10	8,9	8,2	9,2	7,8
Andel elevar 1.-4. trinn	6,4	6,7	6,2	6,1	1,6	6,6	5,2
Andel elevar 5.-7. trinn	13,8	13,3	9,6	8,8	14,3	10,7	9,1
Andel elevar i 8.-10. trinn	11,2	11,2	15,5	12,9	11,6	10,8	9,8

Sakkunnige rapportar frå PPT krev omfattande einskildvedtak på spesialundervisning både når det gjeld pedagog og assistentressursar.

Me ser og at me no får einskildvedtak der det ikkje er tilrådd ekstra timar til spesialundervisning, men råd om korleis ein skal tilpassa undervisninga i klassane. Skulane er framleis i ein prosess der me arbeider med å bli trygge på LP analyse. Dette er eit analyseverktøy som me ser som svært nyttig i arbeidet med å utvikla gode læringsmiljø ved skulen.

Logoped er tilsett i 90 % stilling, der ca 10% vart nytta til Logostesting, ca 10% vart sett av til observasjon, kartlegging og rettleiing i barnehage, 30 % til Intensivopplæring på Uggdal skule og resten av stillinga nytta til direkte logopedisk arbeid.

Det logopediske arbeidet vart lagt opp på same måte som i vårhalvåret, med etter kvart 9 skulebarn og 9 barnehagebarn. Det var ei utfordring å få tida til å strekke til, så ein del av den «frie» barnehageressursen vart nytta til direkte «logopedtrening».

Totalt barnetal for logopedtrening i 2019 var på over 20, og dei var fordelt på alle barnehagar og skular i kommunen.

Me har og synspedagog i 30 % stilling. Ho kartlegg alle 6 åringar og elles elevar som har ulike utfordringar og som ynskjer å bli testa på syn. Forutan førskuleborn er det om lag 60 born som får oppfølging gjennom dette tilbodet. I 2019 .

4.2.4 Blå skule

Den blå skule er eit pedagogisk opplegg me har grunn til å vera stolt over på Tysnes, her er året skildra med deira egne ord:

«Mannskap:

Dette året har det som vanleg vore eit særst godt og sjøsterkt mannskap ombord i sjarken. Det faste mannskapet er for det meste gutar frå 6.klasse til 9.klasse.

Dette er karar som ikkje er redd for å ta i eit tak. Dei vil klare seg svært bra i livet. Skulen derimot kan være litt strabasios, og skuleveka blir mykje lettare å gjennomføre med eit avbrekk.

Dagane med aktivitet har vore tysdag, torsdag og fredag. Forutan det faste mannskapet, mønstrar 7.klasse på to elevar kvar tysdag, torsdagen er det 6.klasse som mønstrar på, og fredagen har vore til 5.klasse og 8.klasse.

Denne blandinga av fast mannskap, og rullerande besøk, er svært positivt både fagleg og sosialt.

Aktivitetar:

I løpet av hausten fangstar me agnfisk til teinesesongen. Makrell og sild, pelagisk fisk, er det me får mest av. I år fekk me mange krabbar og færre humrar. Desse sel me til kundar og noko av fangsten et me sjølv på øya. Minstemål på krabbar og humrar er 13cm og 25cm. Dette må sjølvsagt målast, slik at ein slepp ut igjen dei som er for små.

Om vinteren fisker me etter botnfisk. Torsk, hyse, breiflabb og lange er det som oftast kjem opp frå botnen. Fisken går til mat- og helseundervisninga, eller den blir levert til Mandelhuset og litt vert seld til nokre faste kundar.

I 2019 gjorde me ferdig gapahuken nordvest på øya. Denne er 6m² stor, med vegger av hun frå Kaastad. Eit kjekt og lærerikt prosjekt, som vart opna med «pomp og prakt» av rektor.

Me fullførte utfordringa med å gjennomføre eit havbad i månaden. Dette bygde mykje karakter hos dei som klarte dette!

Vaktmeister oppgåver: *i år som alle år veltar det trær på øya. Desse har me fjerna og gjort om til ved. Elevane er utruleg flinke til å hogge ved. Fliskutteren gjer greiner og småtrær om til flis som me legg på stiar. På sikt skal stiane bli mjuke og gode å gå på.*

Blad frå trea vert tatt vekk frå stiar og scene-området.

Daude tre og greiner som fell ned gjennom vinteren vert til store bål, og øya vert meir og meir ryddig.

Hønene våre vart drepen av mink eller oter langfredag i 2019. Ein trist dag for oss alle. Etter dette sikra med uteområdet med revenetting og «chickenguard» (ei automatisk hev- og senk-dør på hønsehuset).

Me fekk tak i fire nye verpehøner frå Fitjar, og ein hane frå Randaberg. Desse levde fritt på øya gjennom sumaren. Trur ikkje det er mange øyer i Noreg kor feriegjester kan forsyne seg med ferske egg om morgonen.

No har me kjøpte oss rugemaskin, det resulterte i 12 kyllingar, der fem av dei var hanar. I skrivande stund har våre nye hønekyllingar begynt å legge egg.

Desse dyra er viktige. Elevevane lærer seg å ta vare på og stelle dyr. Dei må sørgje for at dei har tilgang til reint vatn og mat. Mange er og veldig glad i å kose og snakke med dei.

Mat.

Fiskesuppe, grønssaksuppe, betasuppe, krepsesuppe, havregraut, pannekaker, og fisk i aluminiumsfolie er nokre av dei matrettane me har laga til no, dette året. Her er det mykje læring, mengdemål, å følgje ei oppskrift og lage eit bål som er brukande til å lage mat på.

Til slutt et me ilag alle sammen og kokkane må ta imot skryt frå dei andre.

Kraftlaget:

Tysnes kraftlag har sponsa oss med 50 000kr. Me er kjempeheldige og set utruleg pris på denne støtta.

Det har resultert i at me har skaffa oss:

- Ein veldig god fliskuttar.
- To nye flotte kanoer (Hasle).
- Eiga motorsag.
- Ny og flott kapp-sag på stativ.
- Materialar til ei lita brygge på Ada sin bade plass

Fagleg:

Så langt det lar seg gjere trekk me skulefag inn i det praktiske arbeidet. Matematikk, naturfag, kroppsøving, mat og helse, historie, norsk og kunst og handverk er fag som lett lar seg kombinere med livet på Solstråleøya.

T.d kan rekning med brøk og vedkløyving koplust saman. Er nokon i tvil er dei velkomne med ut på ein demonstrasjon »

4.2.5 Skulefritidsordning - SFO

Begge skulane med småskuletrinn har tilbod om SFO 5 dagar i veka. Skulefritidsordninga skal gje barna omsorg og tilsyn og leggja til rette for leik, kultur- og fritidsaktivitetar med utgangspunkt i alder, funksjonsnivå og interesser hos barna. I samband med at skuleveka no vert utvida til 5 dagar vert det arbeidd med ein gjennomgang av innhald og kvalitet i SFO tilbodet.

Tab. 4.6: Barn med SFO tilbod	2015	2016	2017	2018	2019
Uggdal SFO	32	35	39	35	30
Onarheim SFO	5	7	7	12	12
SUM	37	42	46	47	42

Tab 4.7: Nøkkeltal SFO	Tysnes					Kommune gruppe	Hordaland
	2015	2016	2017	2018	2019	2019	2019
Netto driftsutgifter til skolefritidstilbud per innbyggjar	188	159	121	192	204	243	256
Netto driftsutgifter til skolefritidstilbud per innbyggjar 6-9 år	4 605	3767	2669	4160	4535	5435	5267
Andel innbyggere 6-9 år i kommunal og privat SFO	39,5	36,7	35,9	35,9	32,6	41,9	60

4.2.7 Vaksenopplæring

Vårsemesteret 2019 var det 17 elevar frå 5 ulike nasjonalitetar på vaksenopplæringa ved Tysnes skule. Av desse var 13 elevar ein del av introprogrammet og 4 elevar var familieinnvandra. Ein elev gjekk ut i fødselspermisjon i mars. På grunn av ulike forutsetningar og skulebakgrunn vart elevane delt inn i 2 nivå for å kunne sikra raskast mogleg progresjon. Det vart dette semesteret nytta 1,4 årsverk på vaksenopplæringa.

Elevtalet gjekk ned over sommaren då fleire elevar var ferdige i introprogrammet, samt at nokre oppnådde nødvendig nivå på norskprøven for å kunne søke opphaldstillatelse. I tillegg var det fleire som starta på grunnskule på Os. Ein elev starta opp på 1-årig grunnskuleløp og er ferdig våren 2020, medan 3 elevar starta opp 3 -årig løp med avsluttande eksamen hausten 2022. 2 elevar er del av 2 -årig grunnskuleløp og skal ha

avsluttande eksamen våren 2020. Nokre av desse elevane hadde oppstarten på Tysnes skule, men fekk innvilga grunnskule i løpet av hausten. Totalt var det 5 elevar(ein i permisjon) som tilhørte vaksenopplæringa denne hausten.

På grunn av svært sprikande ferdigheitsnivå var denne elevgruppa på delt i to nivå enkelte timar for ekstra oppfølging av dei som trong det mest. Det vart dette semesteret nytta 0,8 årsverk på vaksenopplæringa.

4.2.8 Kulturskulen

Våren 2019 var Kulturskulen tungt inne i planleggjing, og gjennomføring av 100-årsjubileet for Johannes Heggland. Sogespelet Soga om Olavsgildet vart gjennomført med prosjektarbeid+ musikalsk tilrettelegging, innøving, og gjennomføring frå Kulturskulen si side.

Håpet for framtida er at betre læringsmiljø i nye lokaler vil skapa grobunn for ein vekst i antall elevar, og større frekvens av konsertar/framsyningar i kulturskulereggi.

Tab 4.8: Elevar i kulturskulen	2015	2016	2017	2018	2019
Elevtal	88	86	91	55	52

Skuleåret 2018-19 er det pr. 10.oktober 2018: 20 på piano, 3 på song, 4 på messing, 3 på gitar og 2 på bassgitar. Av gruppeundervisning så er det 21 på messing.

I tillegg sel Kulturskulen timar til Onarheim musikklag, Tysnes skulekorps og Tysnes Musikklag.

Det er ei utfordring knytt korleis kulturskulen skal kunna driva i byggeperioden ved nytt skulepåbygg. Det også trong for å sikra lærarkrefter til undervisninga, særleg i dans. Ein tenkjer at dette tilbodet bør starta opp att ved innflytting i nye lokaler.

Tab 4.9: Nøkkeltal kulturskolen	Tysnes					Kommune gruppe	Hordaland
	2015	2016	2017	2018	2019	2019	2019
Netto driftsutgifter til musikk- og kulturskoler, per innbygger 6-15 år	2 549	2762	3241	2984	3231	4418	2443
Andel elever (brukere) i grunnskolealder, av antall barn i alderen 6-15 år	21,9	28,8	27	22,9	18,5	21,5	12,5

4.2.7 Barnehagar

Me hadde 160 barn i frå fødselsåra 2014, 2015, 2016, 2017 og 2018 per 15.12.2019.

Tab 4.10: Tal på born delt etter barnehage	2015	2016	2017	2018	2019
Vågsmarka	29	29	25	29	28
Stjernereiso	64	67	61	68	67
Lunde	22	22	21	33	36
Onarheim	27	21	25	28	29
Totalt	144	139	136	158	160

11 nye barn begynte 1. januar 2020

Onarheim barnehage (42 plassar). Onarheim barnehage har også dette året måtta utvide. Dei har no fått eit nytt rom frå skulen, som er innreia til avdeling. Det er endra inngang oppe for å gjere garderobane og stellebadet meir funksjonelt. Onarheim barnehage har utfordringar i forhold til store endringar i barnetal og utfordringar i forhold til lokalitetar og uteområde. Uteområdet er delt inn i tre leikeplassar og det er utfordringar rundt korleis ein skal bruke personalet godt nok. Barnehagen manglar pauserom, møterom og garderobar/toalett i nærleik av avdeling til dei tilsette. Lokala gjer det vanskelig å samarbeide både ute og inne. Ny barnehage i Onarheim ligg inne i økonomiplanen i 2021.

Onarheim barnehage har fått inn 100 % styrar dette året og det har vore bra for barnehagen. Onarheim barnehage er og med i Regional Kompetanseheving (REKOMP) som er den nye måten å gjennomføre kompetanseheving ute i den enkelte barnehage. Dette er midlar frå staten som fylkesmannen tildeler etter ein søknadsrunde.

Onarheim barnehage samarbeider med høgskulen på Vestlandet.

Vågsmarka barnehage (36 plassar) er stabil i barnetalet ut frå at arealet ikkje er mogleg å utvida. Vågsmarka barnehage er alltid full og det er stor søknad til denne barnehagen. Det er mange som ikkje får plass, desse får plass enten i Stjernereiso eller Lunde. Personalet er stabilt.

Dei har i år tatt i bruk pauserom for å kunne lage betre arbeidsplassar for pedagogane. Barnehagen er liten og manglar pauserom, lager og møterom.

Lunde barnehage (54 plassar)

Lunde barnehage har dette året hatt 3 pedagogar ute i fødselspermisjon og pga. av at det vanskelig å rekruttere barnehagelærarar har me her hatt 3 dispensasjonar. Heldigvis har me gode medarbeidarar som kan gå inn i dispensasjonar. Lunde barnehage aukar stadig i barnetal og denne hausten har dei tatt i bruk Storastova til ei gruppe barn. Her ligg det inne å gjere ei oppgradering, slik at det kan nyttast til ein avdeling.

Stjernereiso barnehage (96 plassar) er no heilt full og ein har ikkje mulighet til å ta inn fleire barn. Barnehagen har hatt utfordringar med støy i fleire år og dette året har dei fått installert lydplater i alle opphaldsrom og det er merkbart mykje betre. Dei har ei pedagogstilling på dispensasjon, då arbeidstakaren er i ein anna barnehage.

Foreldreundersøking

Tysnesbarnehagane har gjennomført ei foreldreundersøking i regi av utdanningsdirektoratet. Dette er ei nasjonal undersøking. I år har undersøkinga vore utvida til ut i midten av desember, ikkje berre i november. Denne foreldreundersøkinga tar barnehagane kvart år, og er eit godt verktøy for vidare utvikling.

Det kom inn 89 svar av 155 mulige. Det er ein svarprosent på 57, 4 %. Det gjer oss eit grunnlag for vidare arbeid, men ein kunne sjølvsagt ønska at svarprosenten var høgare. Alle barnehagane har fått eigne resultat for sin barnehage for å kunne arbeide best mogleg vidare med undersøkinga ute i den enkelte eining. Lunde og Onarheim har best svarprosent.

Undersøkinga måler tilfredsheit langs ulike variablar der 5 er best og 1 er dårlegast. Undersøkinga viser ein oppgang/eller lik poengsum på alle spørsmål. Det mest gledelige resultatet er at barns trivsel ligg på 4,8 og det er likt som i 2018

Ute og innemiljø er der me kjem dårlegast ut, med 3,9. Den generelle tilfredsheten ligg på 4,3. Barnehagane skal jobbe vidare med denne undersøkinga i barnehagen. Det vil bli tatt opp i SU, på foreldremøte og personalmøte

Barnehagane føl satsinga som samsvarar med planen «Saman for framtida»

- Språkløyper. Her kjem det stadig nye «pakkar» som barnehagane jobbar med. Satsinga i dei ulike barnehagane er nok ulik i forhold til om det er stor utskifting i personale.

- Digisus. 2019 er det siste heile året med Digisus arbeid. No skal ein jobba meir med dette sjølv framover. Hausten 2019 var det samling på Haaheim, der alle prosjektbarnehagane fekk presentera arbeidet sitt og vegen vidare.

- Leing for kvalitet

- Sofykos. Denne planen er ein begynt å revidere.

- Førebyggande arbeid mot mobbing. Her ligg det ute ny høyring og ein vil mest sannsynleg få ei lovregulering av dette arbeidet i barnehagane.

Barnehagefakta. Her er tala for hausten 2019: <http://www.barnehagefakta.no/kommune/1223/tysnes>

Tab 4.11: Dekning og bruk	Tysnes					Kostra Gr. 2	Landssnitt
	2015	2016	2017	2018	2019	2019	2019
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	89,9	95,2	84,5	91	94,2	90,6	92,4
Andel barn 1-2 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 1-2 år	83,1	87,7	65,1	77,3	83,8	80,8	84,6
Andel barn 3-5 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 3-5 år	94,6	100	96,9	102,2	101	96,5	97,3

4.2.8 Tenester for barn og familie

Eining barn og familie er samansett av tenestene; psykisk helse for born og unge, helsestasjonen- og skulehelsetenesta samt barneverntenesta. Årsmeldinga skildrar tenestene i høve områda økonomi, personal, målsetningar og våre tenester for arbeidsåret 2019

Eininga er etablert med felles leiging for dei tre tenesteområda, og er ein del av oppvekst. Eininga har som fokusområde å jobbe for tidlig innsats både i høve grupper av born og unge samt oppfølging av einskildindivid.

Eining barn og familie er langt på veg i gang med å skape ei felles fagleg plattform å arbeide ut frå. Med bakgrunn i store utskiftingar av personalet siste året, har ein ein del å gå på for å bli endå betre kjent med kvarande sine fagleg og personlege styrker for å bli meir samkøyrt

Det har vore gjennomført felles kompetanseheving og vert jobbar for å få til felles prosjekt på tvers av tenestene. Som t.d foreldrerettleiing ut frå ulike program (COS, ICDP), Treffstaden for ungdom og tilbod om grupper til born og ungdom (opplæring i psykologisk førstehjelp, depresjonsmeistringskurs eller angstgrupper).

4.2.8.1 Helsestasjon

Drift av helsestasjonen har vore prega av store utskiftingar i personalet på helsestasjonen og skulehelsetenesta dette året.

Det har frå august 2019 vært tilsett helsesjukepleiar i 100 % fast stilling og helsesjukepleiar i 60 % vikariat. Det har og vore knytt opp ein familierapeut i 20 % stilling som har jobba opp mot familiar.

Det siste halve året har ein jobba med eit mål om å få oversikt og å komme ajour på helsestasjonen.

Tab 4.15: Nøkkeltal helsestasjon	Tysnes					Kostra gr. 2	Hordaland
	2015	2016	2017	2018	2019	2018	2018
Andel spedbarn som har fullført helseundersøking innan utg. av 8. leveuke	118	95	97	93,5	97,1	79,6	99,9
Andel barn som har fullført helseundersøking ved 2-3 års alder	66	112	93	126,2	102,7	95,7	93,5
Andel barn som har fullført helseundersøking ved 4 års alder	90	100	83	100	116	94,3	96,8
Andel barn som har fullført helseundersøking innan utgangen av 1. skoletrinn	92	67	100	-	147,1	89,8	90,1

Helsestasjonen har i haust i samarbeid med legekantoret organisert og gjennomført to dagar med influensavaksinerings.

Me har i haust hatt fleire møter vedkomande helsestasjon for ungdom og ei flytting av denne til Våge. Me har von om at dette lar seg gjennomføre i løpet av 2020. Pr. dags dato er helsestasjon for ungdom lokalisert på helsestasjonen i kommunehuset på onsdager frå kl. 14-16.

Det er gjennomført helsesamtaler med alle 8. klassingar, det har også vore gjeve tilbakemelding til føresette og målretta oppfølgning. Dette er knytt både til psykisk og fysisk helse. Det er gjort kontroll opp mot alle elevar på 2. trinn at dei har fått tilbod om vaksinerings. Det er gjennomført kursing og undervisningsopplegg retta mot elevar og føresette. Helsesjukepleiar har delteke på alle foreldremøter på Onarheim og Uggdal skule for å gje informasjon om tenesta.

Det vert arbeidd med systemarbeid både i høve til barnehagar og skular.

4.2.8.2 Jordmor

I 2019 vart det registret 40 nye gravide og det er varierende kva tid dei kjem til jordmor i svangerskapet.

Dei gravide blir eldre og har meir utfordringar både psykisk og fysisk enn tidlegare. Likevel viser forskning at kvinner som vert fulgt opp av jordmor føder friskare born nærare termin og har mindre komplikasjonar i fødsel enn dei som kun har gått til kontroll hos eigen lege. Hensikta med svangerskapsomsorg er å definere friske gravide/fødande og kvinner med risiko for komplikasjonar.

Kvinner blir selektert som grønn (uten risiko) og rød (økt risiko/betydelig risiko eller høy risiko).

Gravide selektert som grønn/utan risiko	25 %
Gravide selektert som raud / risiko	75 % (nokre av kvinnene har ved svangerskapets start blitt selektert som grønn, men underveis blitt selektert som rød)

Jordmor og allmennlege som tilbyr svangerskapskontroll skal ha oppdatert kunnskap om seleksjonskriteriene og det differensierte føde- og barseltilbudet i sin region. Etablering av hospiteringsordninger kan bidra til å øke kunnskapen.

4.2.8.3 Psykisk helse for barn og unge

Psykisk helsearbeider for barn og unge er ei 100 % stilling. I året 2019 har det vore ein person i full stilling frå mars månad. I januar og februar var det 20 % dekning i stillinga.

I løpet av året 2019 har psykisk helsearbeider for barn og unge hatt individuelle samtalar med 46 barn og unge under 18 år. Av desse har nokre hatt oppfølging over tid, medan andre berre har vore innom for samtalar 1-3 gonger. På Tysnes skule har ein sett av tid til «drop-in samtalar». Dei typiske vanskaner barn og ungdom strevar med er til dømes tunge tankar/vere nedstemt/kjenne seg trist, angst/redsel, tankekøyr/stress, sosiale utfordringar, ulike diagnosar med vanskar knytta til dette, vanskar grunna skilsmisse hjå foreldre, sjølvskading, ulike vanskar heime, sorg m.m.

I løpet av 2019 har Psykisk helsearbeider for barn og unge:

- hatt støttesamtalar med barn/unge, rettleia føresette og lærarar/skuletilsette.

- vore koordinator i fleire individuelle planar der ein har minimum 2 ansvarsgruppemøter i året.
- hatt klasseromsundervisning med tema
- delteke i ulike samarbeidsmøter med foreldre, lærarar og andre faggrupper i kommunen, politi, barnevern, PPT, spesialisthelsetenesta, vidaregåande skular m.fl.
- hatt ansvar for «Treffstaden» som er ein møteplass for ungdomskuleelevar etter skuletid kvar tysdag (på våren var det om mandagane). I 2019 har det vore opptil 47 ungdomar innom Treffstaden.
- delteke i BU-gruppa (Krisegruppe ved livskriser hos barn og unge). I løpet av året hadde krisegruppa fleire oppdrag der nokre har vore ganske krevande.
- delteke på ulike kurs og samlingar
- arrangert «Verdsdagen for psykisk helse» 20. september saman med psykisk helse og Tysnes skule. Årets markering vart ein suksess med over 200 gjestar i hallen.
- Planlagt og laga til to TEBU-møter som er fagmøter med ulike tenester i kommunen. Tema i 2019 har vore «Krisar og traumer» og «Barneoppdragelse i familiar med utanlandsk bakgrunn». Ein har ved begge høve leigd inn førelesarar frå RVTS Vest.

4.2.8.3 Barnevern

Barneverntenesta har i hovudoppgåve å ivareta born mellom 0 og 23 år som på grunn av forholda i heimen, eller av andre årsaker har trong på hjelp frå barnevernet. Barneverntenesta har i tillegg i oppgåve å arbeide førebyggjande jfr bvl. § 3-1, samt plikt til samarbeid med andre instansar jfr bvl § 3-2.

Barneverntenesta i Tysnes kommune har i 2019 bestått av 4 årsverk, inkludert einingsleiar/barnevernleiar i 100% stilling, 2 sakshandsamarar, samt tiltaksarbeidar i 100% stilling. Det har vore utskiftingar blant dei tilsette, og utfordringar med å rekruttere inn nye tilsette, men alle stillingar er no besett.

I tillegg til eigne faste tilsette, består tenesta av barnevernsvakteneste som ein kjøper frå Bergen kommune. Denne avtalen vart inngått 01.01.2018, og er eit tilbod som har vorte nytta i størst grad per telefon.

Tal barn med tiltak						
	I løpet av året			Slutten av året		
	Omsorg	Tilsyn andre kommunar	Hjelpetiltak	Omsorg	Tilsyn andre kommunar	Hjelpetiltak
2018	8	8	12	8	5	12
2019	8	5	13	7	3	10

Tal meldingar og undersøkingar						
	Tal meldingar	Meldingar som er lagt vekk	Undersøkingar i alt	Avslutta undersøkingar i alt	Vedtak etter BVL	Undersøkingar over 3 månader
2018	21	4	17	20	14	4
2019	23	10	13	16	49	2

Tabellane over syner talet på saker i Tysnes barnevernteneste for 2019. Tala i rubrikken «i løpet av året» syner totalt antal saker som tenesta har arbeidd med i løpet av året. Tala i rubrikken «i slutten av året» er status per 31.12. kvart år. «Omsorg» er tala for antal barn kommunen har omsorg for og er lovheimla i bvl § 4-12, og «hjelpetiltak» syner antal barn som har frivillige tiltak etter bvl § 4-4. «Tilsyn andre kommunar» er barn som bur i fosterheim i kommunen (plassert av andre kommunar).

Tabell nr 2 syner antal meldingar og undersøkingar som Tysnes barnevernteneste har hatt i løpet av året. Antal meldingar er talet på meldingar som er kome inn for året 2019. Meldingar som er lagt vekk, syner talet på meldingar som er avklart innan fristen, og der det ikkje er opna undersøking. Alle sakene der det er sett i gong undersøking finn ein i rubrikken «undersøkingar i alt».

Det er ein liten auke i mottekne meldingar frå 2018 til 2019. Talet i 2018 var 21. To av undersøkingane i 2019, er gått ut over fristen på 3 månader

Dei siste åra har talet på born under omsorg auka for Tysnes kommune, noko som gjer at det krevst andre oppgåver og gjerne endå teittare oppfølging av einskildborn og familiar i periodar. Ein merkar ei auke i kompleksitet i sakene, og dette har i nokre tilfeller ført til at barneverntenesta har måtte nytta eksterne sakkyndige til undersøking av born sine omsorgstilhøve. Dette vart gjort ovanfor 2 familiar i 2019. I tillegg har ein nytta advokatbistand der det har vore naudsynt. Tysnes barnevernteneste har avtale med Advokatfirmaet Stiegler i Bergen.

Tysnes kommune hadde tilsyn frå Fylkesmannen i mars 2019 knytt til handsaming av uromeldingar som gjaldt vald og overgrep. Tilsynet avdekka svikt på fleire punkt, og desse avvika har det blitt jobba med å rette opp i etter at rapporten frå tilsynet låg føre i juli 2019. Tilsynet er p.t endå ikkje avslutta då implementering av nye rutinar tek tid, men dette vert det jobba kontinuerlig med.

Tenesteutvalet i kommunen, bad hausten 2019 om at administrasjonen såg på moglegheita for eit interkommunalt samarbeid på barnevernsområdet. Dette arbeidet håpar ein å få starte våren 2020.

4.3 Helse og sosial

Helse- og sosial yt tenester innafor 4 einingar, helse, institusjon, open omsorg og NAV sosial, i tillegg til Frivilligsentralen.

Det er mange dyktige tilsette innafor dei ulike einingar som yt ei samvitsfull og god teneste!

4.3.2 Helseavdelinga

Til helseavdelinga ligg legekontor, legevakt, fysioterapi, ergoterapi og psykisk helse. Kommuneoverlegen leiar den samla tenesta.

4.3.2.1 Psykisk helse

I psykisk helseteneste er det 1,5 årsverk, psykiatrisk sjukepleier, knytt til tenesta. I tillegg er det ca. 0,5 årsverk og timeressursar knytt til brukaroppfølging, støttekontakt og drift av aktivitetssenteret. Gjennom støtte frå Fylkesmannen og i samarbeid med NAV er det også 0,5 årsverk nytta til ein prosjektstilling innan rus og psykisk helse. Denne stillinga var fråverande/vakant frå januar til midten av august 2019. Frå juli og fram til oktober fekk psykisk helseteneste nytta ekstra ressurs i 100 % stilling, og i 60 % f.o.m. oktober og ut året. Dette grunna sjukemelding, ferieavvikling og stort arbeidspress. I løpet av hausten har det derfor vore større rom for faglige drøftingar, utvikling av tenesta og eit fagmiljø som gjev rom for utvikling. Psykisk helseteneste har hatt oppfølging av til saman ca. 70 brukarar. Andelen av pasientar med milde til moderat problem har hatt ei stor auke.

Psykisk helseteneste driv dagsentertilbod ved aktivitetssenteret i Våge to dagar per veke.

Me har hatt 12 faste brukarar i løpet av 2019. Lokalet vert og nytta til samtalar med brukarar, og til møteverksemd. Utvikling av tilbodet på aktivitetssenteret er viktig, og er heile tida i fokus. Med omsyn til den enkelte brukar sitt behov for tett oppfølging er det til tider behov for ein ekstra ressurs på aktivitetssenteret. Dette har vore like aktuelt i år. Ein fagperson kan lett blir bunden opp til ein enkelt brukar som er i behov av tett oppfølging. Dette går utover aktivitetar/oppfølging for dei andre som deltek der. Ein ser og behov for ekstra personell når brukaren er ny, slik at brukaren skal kjenna seg trygg og ivaretatt dei første gongane.

Målet med tilbodet er å gje alle ein betre livskvalitet, meningsfylt kvardag i møte med andre.

TIAS har i samarbeid med frivillighetssentralen fått i gong ein treffstad i lokalet vårt i Våge, for brukarar som jobbar der. Der møtes dei kvar 14. dag på kveldstid. Møteplassen har vist seg å vere populær. Dei samlast for å spele spel og å laga litt mat saman, dette tilbodet er brukarstyrt.

Samarbeidet med spesialisthelsetenesta, i første rekke Stord DPS, består av faste rettleiingsmøter/drøftingsmøte i kommunen ca 5 gonger i 2019. Ein opplever og det er lett å ta kontakt for spørsmål, dersom det er spørsmål utanom dei faste møta. Samarbeid med Stord DPS er framleis viktig for eit sterkare fagmiljø og eit nært samarbeid mellom pasient og fagpersonell. Det vert framleis stilt større krav til kommunen for oppfølging og behandling. Pasientar som vert tilvist DPS får hyppigare avslag, dermed trenger dei tettare oppfølging frå tenesta vår. Omfanget av hjelpetiltak er større og meir komplekst, me ser derfor det er svært viktig med fagpersonar i tenesta.

I 2019 hadde 7 brukarar støttekontakt. Støttekontraktoppdraga har vore viktig for den enkelte brukar. Me ser det er vanskeleg å rekruttera støttekontakt, det er ei utfordring og det er fleire som har behov.

Målet for psykisk helseteneste har vore å sikra god oppfølging av den enkelte brukar, og med det bidra til å førebyggje forverring av lidinga. Dette gjennom ulike tiltak i kommunen, som støttesamtalar, aktivitetssenter, turgåing/turgruppe og støttekontakttiltak. Samhandling internt i kommunen med lege, heimesjukepleie, sjukeheim, politi, NAV og TIAS er og viktige faktorar for å sikre god oppfølging. Samhandling internt i kommunen har i løpet av hausten betra seg, og ein har funne møtepunkt for samhandling.

Samhandlingsreforma har gitt nye utfordringar for kommunen. Spesialisthelsetenesta forventer at kommunen i større grad tek ansvar for behandling av pasientar med milde til moderate problem. I lys av dette ser ein ei auke både i milde og i moderate problem ved angst og depresjon. Då det forventast at kommunen skal til ein viss grad kunne behandle dei, ser me at det vil bli behov for kompetaseheving. Det er derfor behov for endring i arbeidsmåtar, og nytenking for å kunna handtera den auka mengde utfordringar som skal løysast lokalt i kommunen. Me må finna nye og effektive arbeidsformer, som gjev effektiv behandling, og høgare turnover av pasientar. Planen vår vidare er at i løpet av 2020 skal alle i teamet kunna nytta kognitiv terapi som arbeidsform. Det er og plan om å få på plass nye prosedyrar.

Kriseteamet har i løpet av hausten vore svært aktiv. Teamet har vore utkalla på 3 ulike brannar og ei dødsulykke. Dette arbeidet kjem i tillegg til ordinært arbeid, og tenesta kjenner på ekstra press i slike høve.

Verdensdagen for psykisk helse vart markert i Tysneshallen, og for ungdomsskuleelevar på Tysnes skule. Me var svært godt nøgd med arrangementet og med oppmøte på arrangementdagen. Arbeidsgruppa hadde i forkant jobba oppsøkjande på ulike arbeidsplassar i kommunen for å fanga merksemd på arrangementet. Dette ser me på som ein suksessfaktor for at det kom fleire i 2019.

4.3.2.2 Legekantor

Allmennlegetenesta i Tysnes kommune er kommunalt driven fastlønnspraksis, i motsetning til der ein har privatpraktiserande allmennlegar. Legetenesta i Tysnes er samla i eit kontor. Dei tilsette legane uttrykker tilfredshet med ein slik modell. Det er tre legeårsverk knytt til legekantoret, i tillegg til dette kjem inntak av LIS1 lege.

Det har vore litt ustabil situasjon når det gjeld legedekning i 2019, som har gjeve ei meir kostnadskrevjande teneste. Grunna omsorgspermisjon hadde me 2 LIS legar ein periode, og kommuneoverlegen var i permisjon frå oktober og ut januar. Me er heldig å ha ein fast vikar busett på Tysnes, som har gått inn som fast vikar på kort varsel. Det er 2,5 årsverk knytt til forkontor og laboratorieteneste ved legekantoret.

Tysnes omsorgssenter kjøper 20 % av ei kommunelegestilling til tilsynslegefunksjonen. Dei andre legane bistår tilsynslegen med behov som måtte oppstå når tilsynslegen ikkje er tilgjengeleg. Legane ved Tysnes legekantor har ansvar for pasientar i kommunal akuttseng som er knytt til omsorgssenteret.

Tabell 4.20 Dekning lege	Tysnes					Kostragr. 2	Landet
	2015	2016	2017	2018	2019	2019	2019
Legeårsverk pr 10 000 innbyggere,	14,3	14	13,7	13,7	13,9	14	11,4
Gjennomsnittlig listelengde (korrigert for kommunale timer)	797	817	808	806	-	996	1168

4.3.2.3 Legevakt

Tysnes har valt å halde på lokal legevakt. Dei tre fastlegane pluss turnuskandidat deler på legevakt, altså 4-delt vakt når alle er i funksjon, 3-delt ved feriar og kursfråvær. I samband med ferieavvikling har me legevaktansvar for mellom 12 – 14.000 personar mot eit alminneleg grunnlag på om lag 3.700.

Under Tysnesfest var det hektisk for vaktlege/ambulansetjeneste. Legekantoret deltok i planlegging av helseberedskap i samband med festivalen, saman med ambulansetjeneste og politi. Det var også teke inn ekstra legar på vakt under festivalen for å styrke beredskapen. Det vart etablert «feltlasarett» på Tysnes skule og på aktivitetssenteret i Våge, som var eit nødvendig tiltak under dei ekstraordinære forholda. Både antall personar under Tysnesfest og aktivitetssenteret blant publikum tilseier stort behov for medisinsk assistanse (rus/skader). Samarbeid med arrangør og politi fungerer godt.

Tysnes kommune kjøper tenester knytt til legevaktsentral i Sunnhordland interkommunale legevakt. Dette var nyoppstarta frå september 2018. Dette gjev oss betre oversikt og statistikk, og er ei kvalitetssikring av tenesta.

Eit stadig større innslag av digitale og IT baserte tenester gjer oss stadig meir sårbare, dette gjeld både i høve kritisk infrastruktur som internett, telefoni og straum, men også i høve til personvern og informasjonstryggleik. Det bør arbeidast vidare opp mot å finne ein balanse i høve risiko og sårbarhet i møte med desse utfordringane.

4.3.2.4 Fysioterapi

Dei siste åra har det vore god kontinuitet i fysioterapitenesta i kommunen. Den kommunale tenesta har 1,5 årsverk, og dette må sjåast i samanheng med privatpraktiserande fysioterapeutar med driftstilskot som har 1,9 årsverk. Situasjonen for den kommunale tenesta er likevel sårbar så lenge ein har deltidstillingar. Dette gjer det vanskeleg å oppretthalda kompetanse i kommunen, samstundes som det sjølvstøtt er vanskeleg å rekruttere til slike stillingar.

Rehabilitering

Diagnosegruppe: Mest muskel/skjelettskadar (lårhalsbrot), og nevrologiske lidingar

- Fysioterapi ved Tysnes omsorgssenter etter behov
- Behandling/trening ved Tysnes omsorgssenter av heimebuande kronikarar, samt eldre som bur i omsorg pluss, som ikkje kan ta timar ved fysikalsk institutt.
- Søknader/vurdering av hjelpemiddel (rullestolar, puter mm.) omlag 2-3 timar i veka.
- Heimebehandlingar- pasientar med kroniske sjukdommar som ikkje kan gå på fysikalsk institutt, og oppfølging av pasientar etter sjukehusopphald.
- Samarbeid/samtale med personale og pårørande, TIAS, HMS, samt ekstern firma
- Inntaksmøte 1 gong i månaden
- Fagmøte med helseleiar 1 gong i månaden
- Samarbeid med lege, heimesjukepleie, ergoterapeut ved behov i einskildsaker
- Administrative oppgåver: journalføring, rapportering av eigenandel fysioterapi, førebuing undervisning Hjartetrim

Habilitering

- Utvida samarbeidsmøte i TEBU- gruppa (Tverretatleg barn- og ungdomsgruppe)
- Samarbeidsmøte med jordmor og helsesøster
- Barselgrupper,- informasjon om barnas motorikk,- trening for mødre i barseltida
- Individuell oppfølging av spedbarn på helsestasjon
- Individuell oppfølging av einiskildbarn i barnehage og skule
- Oppfølging/samarbeid om treningsopplegg på skule og i heimen
- Tverrfagleg samarbeidsmøte, arbeid med individuell plan (IP), samt koordinatorrolle
- Møte med spesialisthelseteneste i samband med oppfølging av einiskildbarn
- Deltak i nettverk for fysioterapeutar som jobbar med barn og unge i kommunehelsetenesta i Hordaland

Førebyggjande arbeid

Vaksne og eldre:

Gruppetrening: er eit lavterskeltilbod for eldre, og eit viktig folkehelseiltak i Tysnes kommune, der dei eldre opplever rørsleglede, meistring, fellesskap og fysisk aktivitet.

- Hjartetrim (60 min): Kvar måndag, ca 15-20 deltakarar i aldersgruppe 65-85 år
- Trim i Peralio (30 min): Kvar fredag, ca 5 deltakarar i aldersgruppe 85-95 år
- Fellestrim TOS (30 min): Kvar måndag, ca 20 bebuarar i aldersgruppa 85-95 år

Barn og unge:

- Screening motorikk 1. klasse: I regi av skulehelsetenesta også i meldingsåret gjennomført vurdering av motoriske ferdigheter i grupper hos elevar i 1. klasse i Tysnes kommune.
- 2019 Utforming av aktivitets kalender: «BARN I LEIK OG RØRSLE»

Fysioterapi for vaksne og eldre:

- Revidering av Plan for habilitering og rehabilitering i Tysnes kommune vart godkjent.
- I tråd med Samhandlingsreforma har kommunefysioterapitenesta lagt stor vekt på rehabilitering ved Tysnes omsorgssenter og i heimane.
- Det har vore gradvis vekst i Hjartetrimgruppa. Tiltaket er populært og har etter kvart fått fleire deltakarar. Det vart gjennomført spørjerunde for å kartleggja gruppa og forbetningspotensial for tiltaket.
- Kurs: «Fysioterapi til personar med hjertesykdommer - Trening som middel og mål»

- Nettverkssamling for «Kvardagsrehabilitering», Helse Fonna
- Ergonomikurs: I meldingsåret har kommunefysioterapeut hatt ergonomikurs for reinhaldarar i Tysnes kommune, etter oppmoding frå reinhaldsleiar.

Fysioterapi for barn og unge:

- Utforming av aktivitetsskalender: «BARN I LEIK OG RØRSLE» Kommunefysioterapeut har også i 2019 hatt ei satsing på motorikk og fysisk aktivitet i barnehagen og første trinn i barneskulen. På bakgrunn av fleire års kartlegging av motorikk, har kommunefysioterapeut utforma aktivitetsskalenderen «BARN I LEIK OG RØRSLE», som er eit årshjul i sansemotorikk for barnehage og småskule. Kvar månad gjev kalenderen forslag til ulike øvingar med bilete og instruksjon, der målet er at barna skal utvikla grunnleggjande motoriske ferdigheiter før skulestart. Barna merkar ikkje at dette er trening, då det skal vera ein naturleg del av dagleg leik og aktivitet. Barna skal oppleva rørsleglede og meistring!

Samhandlingsreforma inneber at folk skal få bu heime så lenge som råd er. Me opplever at pasientar får kortare liggetid på sjukehus. Kommunen pliktar å syta for eit forsvarleg rehabiliteringstilbod til desse pasientane, anten ved Tysnes omsorgssenter eller i heimen. Me ser at det har vore ei auke i talet på heimebehandlingar også i meldingsåret, då fleire og fleire treng og ynskjer rehabilitering i heimen. Tysnes kommune bør på same måte som andre kommunar satsa på kvardagsrehabilitering for folk som bur heime.

«Sansemotorikk for barnehage og småskule» bør løftast opp på administrativt og politisk nivå, og forankrast i planarbeidet dersom Tysnes kommune ynskjer å fremja motoriske ferdigheter, læring og helse hos alle barn. Representantar frå både administrasjon, barnehage og helse/omsorg bør reisa på studietur til Sykkylven eller Gausdal kommune før implementering av liknande opplegg. Oppfølging/innføring av opplegget i full skala vil krevja auka ressursar til fysioterapitenesta, samt kompetanseheving av barnehagepersonalet. Kommunefysioterapeut har valt å inkludera 1. klasse, då mange barn fyller seks år ved slutten av året. Tilbodet er i tråd med folkehelse- og tidleg innsats, systemtiltak og utjamning av ulikheit i helse.

Kommunefysioterapitenesta vil halda fram med å ha fokus på tidleg intervensjon, og vil etablere eit enda betre samarbeid med barnehage og skule. Då me veit at motorisk kompetanse er viktig for læring, og korleis barn utviklar seg sosialt, kan kommunefysioterapeut spela ei viktig rolle som rettleiar i forhold til sansemotorisk trening og grov- og finmotoriske tiltak.

Kommunefysioterapitenesta ynskjer meir rom for tverrfagleg samarbeid og vil utnytte eksisterande ressursar/kompetanse, samt utarbeiding av ulike prosedyrar i samsvar med revidert Plan for habilitering og rehabilitering i Tysnes kommune. Dersom intensjonane i Samhandlingsreforma og Folkehelselova skal følgjast opp, vil dette medføre behov for større kommunale fysioterapiressursar enn i dag.

Tab 4.19: Nøkkeltal fysioterapi	Tysnes					Kostra gr. 2	Hordaland
	2015	2016	2017	2018	2019	2019	2019
Fysioterapiårsverk per 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	13,8	12,8	13,5	13,4	12,5	11,2	9,7

4.3.2.5 Ergoterapi

Ergoterapitenesta består av ein ergoterapeut i 80% stilling.

Ergoterapeuten arbeider med kartlegging av funksjon, funksjonstrening, tilrettelegging og førebygging. Habilitering og rehabilitering. Rettleiar ifht. bustadendring, hjelpemiddel, ergonomiske tiltak og stimulerer til aktivitet og deltaking. Ergoterapeuten er med i tverrfagleg Inntaks – og rehabiliteringsteam, er kontaktperson til Hjelpemiddelsentralen (HMS) og bindeledd til Tysnes Industri vedk hjelpemiddel, bistår hjelpemiddelrekvirentar i Tysnes kommune ifht. enklare hjelpemiddel og samarbeider med HMS, Synspedagogisk teneste m.fl. i enkelte brukarsaker. Har ansvar for å formidle kontakt mellom privatpraktiserande logoped og vaksne med behov for den type teneste. Mot slutten av året blei ergoterapeuten invitert med i hukommelsesteam i kommunen.

I løpet av året har ergoterapeuten vore med på å revidere Tysnes kommune sin rehabiliteringsplan, noko som har vore tidkrevjande. Etter rehabiliteringsplanen var ferdig var fokus på å kome i gong med prosedyrar knytt til planen, men ein har ikkje lukkast med å kome igang med det.

Ventetid til ergoterapi har variert frå 1 - 4 veker, akutte saker vert tekne utanom venteliste. Arbeidsmengda må balanserast i høve til at heile tenesta består av ei deltidstilling.

Førebygging, tilrettelegging, trening og tilpassing av hjelpemiddel i brukar sin heim og nærmiljø, er økonomisk gunstege tiltak som kan bidra effektivt til betre funksjon og livskvalitet, og at brukaren kan klara seg lengst mogleg i eigen heim på ein verdig måte.

4.3.3 Pleie- og omsorg

Under dei kommunale pleie- og omsorgstenestene ligg: Institusjon, open omsorg og tenester for funksjonshemma.

Forvaltningsrevisjonen har i 2019 hatt gjennomgang av tenesta med fokus på kapasitet og etterleving av rutinar og regelverk i pleie- og omsorgstenestene. Det er mange gode tilbakemeldingar på tenesta, og det vert arbeidd med forbetring av punkt som er påpeika.

Tab 4.22: Nøkkeltal pleie og omsorg	Tysnes					Kostragr. 2	Landet
	2015	2016	2017	2018	2019	2019	2019
Netto driftsutgifter pleie og omsorg i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter	35,6	36	35,6	38,7	37,4	34,8	32,4
Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, pleie- og omsorgtjenesten	20 066	32707	33165	37530	39394	36768	28 727

4.3.3.1 Institusjon

Tysnes omsorgssenter har gjennom året tilpassa seg godt til nye rutinar og organisering, og me opplever at endringane har sett seg. Forventningar inn i 2020 er at drifta vil utvikle seg vidare i positiv lei, og at budsjett og rekneskap samsvarar betre i det nye året.

Rekneskapen syner at drifta dette året overstig budsjetterte midlar med om lag 1.2 mill. Det er framleis fokus på nøktern bruk av lønsmidlar, men hadde m.a. ein del langvarig fråvær i større stillingar som kan forklare dette. Inntekter frå brukarbetaling er omlag på budsjett.

Tilbakemeldingar frå brukarane er jamt over gode, og me har som mål å ha god dialog med dei me skal yte tenester til. Det er valt 2 bebuarrepresentantar, og det vert kalla inn til møte med desse om lag kvar 3. månad. Det vart arrangert møte for bebuarar og pårørande 28.10.19, kor det var høve til å koma med innspel til drifta og tilbodet. Om lag 25 frammøtte.

Fylkesmannen utførde tilsyn med institusjonen si etterleving av kap 4A, (tvang og helsehjelp). Det vart ikkje avdekka brot på lov eller forskrift.

Det vart arrangert til saman 40 konsertar/ framsyningar i Storstova i løpet av året. Både lokale krefter, som seniordans, babysong, kor, musikklag, men og profesjonelle kunstnarar har vore hyrt inn. Frivillige har vore deltakande på nærast alle aktivitetar og tilstellingar gjennom året, og dette har vore eit svært verdfullt bidrag for oss!

Dagtilbodet for demente er framleis godt etterspurt, og me får gode tilbakemeldingar. Transport til og frå inngår i tilbodet, og bilen har vore nytta mykje til turar og utflukter. Frå dette året får me ikkje lenger tilskot til dette tilbodet, dette vil inngå i vanleg drift.

Me har hatt mange utfordringar m/ bygget og utstyret. Dette vert arbeidd med kontinuerleg. Særleg varme og ventilasjon, heisdrift og dørsystem har vist seg vanskeleg å få tilfredstillande. Vi fekk kjøpt inn tekstilar, men har framleis noko att med utsmykking.

Øyeblikkeleg Hjelp Døgntilbod. Tilbodet var i bruk 21 døger, noko som er ein nedgang frå førre året, då det var 46 døger.

Tilgangen på sjukepleiefagleg og generell helsefagleg kompetanse har vore varierende gjennom året. Fleire tilsette har gått av med pensjon, og det har vore utfordrande med ny rekruttering. Det er i løpet av året gjeve støtte til 5 tilsette som har starta løpet mot fagbrev innan helsefag.

Me har framleis ein solid stab av «kjernetilsette» i verksemda, og stabile tilhøve på leiarsida. Ein del permisjonar, vikariat og vakante helger gjer at det framleis er naudsynt med bruk av vikarbyrå. Me har nytta vikarbyrå gjennom heile året. I ferietida hadde me til rundt 10 vikarar med sjukepleiefagleg/helsefagleg kompetanse. Dette har fungert bra, og sjølv om kostnaden er litt høgare, oppnår me gode, fleksible løysingar som betre sikrar fagleg forsvarlege tenester til brukarane.

Store stillingsstorleikar (75 % og over) rekrutterer bra. Samstundes opplever me å slite med å rekruttere i dei små stillingsdelane og helgeavløysarstillingane, samt i vikariat. Omlegging av turnus i samband med nytt omsorgssenter gav oss høve til å auke mange av dei minste storleikane, men vi har framleis mange reine helgestillingar.

Tilsynslegetenesta er god og stabil. Institusjonen har 8 timar pr veke til denne funksjonen. Fysioterapitenesta er god og stabil.

Rekruttering av fagpersonell til denne sektoren viser seg som det kritiske punkt i drifta vår. God organisering gjennom samla fagmiljø, god leiing, betre løns- og arbeidsvilkår og intern kompetansebygging må til for å møte utfordringane.

Tab 4.23: Nøkkeltal – Institusjon	Tysnes					Kostragr. 2	Hordaland
	2015	2016	2017	2018	2019	2019	2019
Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjon	15,3	13,9	11,7	-	-	-	-
Andel beboere i institusjon av antall plasser (belegg)	89,4	92,3	118,5	-	-	-	-
Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass	861 718	934 868	1 227 862	1 402 655	1 409 734	1 307 739	1 279 379

Me ser at krava frå styresmaktene og forventningar frå brukarane set stadig høgare krav til oss som tilbydarar av helse- og omsorgstenester. Stikkord kan vera fagleg forsvarlegheit, kunnskap og kompetanse, god kommunikasjon, dokumentasjon og prosedyrar. Tenesta skal vera oppegåande på dette 24 timar i døgeret året rundt. Me har ein arbeidsstokk som strekkjer seg langt for å klare dette, men ofte kan det ”holde hardt” innafor dei ressursane vi har til rådvelde.

Pleie- og omsorgstenesta arbeider målretta for å gje tenester på rett omsorgsnivå. Me har aktiv bruk av rehabilitering. Gjennom tverrfagleg samarbeid med heimetenesta, fysio/ ergoterapitenesta og legesida, nytta me korttids plassane til å setja brukarane i stand til å klara seg heime lengst mogeleg.

4.3.3.2 Open omsorg

Open omsorg sitt brukargrunnlag er omlag 120 brukarar heimesjukepleie, 165 inkludert dei som berre har heimhjelp. Me yt teneste til alle aldersgrupper, men har størst brukargrunnlag av eldre. Primær oppgåva er nødvendig helsehjelp til grunnleggande behov og i form av praktisk bistand slik at brukarane skal kunne bu lengst mogeleg i eigen heim.

Gjennom året har me sett at brukarane som kjem frå sjukehus har eit større hjelpebehov, meir samansette problemstillingar og krev meir fagkompetanse. Det er og ofte eitt ynskje frå brukarane å få vere i eigen heim. Brukarane har ein høg alder og auka redusert eigenomsorgsevne slik at det i periodar har vore naudsynt å styrkja talet på tilsette, då særleg på helg.

Me har gjennom 2019 opplevd fleire store endringar i tilsettgruppa. Ny einingsleiar, fleire faste tilsette har sagt seg opp, fleire nye er tilsett og nokre som gjekk ut av tenesta tidleg i året kom også tilbake i 2019. Det har vist seg å vera utfordrande med lokal rekruttering i tenesta, både i faste stillingar og ved sjukefråvær og me har sett oss nøydte til å nytta oss av vikarbyrå gjennom heile året for å kunne gje forsvarleg helsehjelp.

Open omsorg er med i prosjekt 100 % auka grunnbemanning, saman med omsorgssenteret. Her er kartlegging for dei tilsette gjennomført og det blir jobba fortløpande med framdrifta i prosjektet. Mål for gjennomføring og oppstart årsturnus er satt til desember 2020.

Omsorg pluss

Bustader tilknytt Tysnes omsorgssenter er atterhalde for dei med høgast tenestebehov.

Kriterier for tildeling vert gjort etter lokal forskrift, av 13.06.17: «Forskrift om tildeling av langtidsopphald i institusjon eller tilsvarende bustad særleg tilrettelagt for heildøgns tenester i Tysnes kommune». Desse bustadene vert drifta etter konsept for Omsorg pluss.

Etter ei hending med ein leigetakar i ein slik bustad vart det meldt tilsynssak til Fylkesmannen, denne er lukka. I etterkant har det vore gjort eit godt arbeid med kvalitetssikring og forbetring av innhaldet i konseptet ilag med tilsette og pårøranderepresentantar, dette arbeidet er ikkje slutført.

Trygde- og omsorgsbustader

Alle trygde- og omsorgsbustader me har til disposisjon er utleigd, og det er lite å tilby nye søkjarar.

4.3.3.3 Tenester for funksjonshemma

Tenester for funksjonshemma er sett saman av to bufellesskap og dagsenter.

Haugen bufellesskap

Haugen Bufellesskap har ansvar for 6 bebuarar i ulike aldersgrupper og oppfølging av ein tenestemottakar utanfor bufellesskapet. 4 av tenestemottakarane har tett oppfølging m/tenester, og er definert som ekstra ressurskrevjande. Me har 1 vaken nattevakt som dekker behovet til alle i bufellesskapet. Me har også dette året fått hjelp av nattpatruljen (frå omsorgssenteret) til stell av ein brukar på natta.

Me har stadig fokus på å styrke arbeidsmiljøet for å redusere sjukefråværet. Men ser at fråværet i 2019 har i periodar vore høgt, og det har vært vanskeleg å dekke inn alle vakter.

Me har hatt nokre personale på kurs for å styrke det faglige miljøet, som SOR konferanse og kurs om angelmanns syndrom. Det vart arrangert TERMA kurs for begge bufellesskapa og dagsenter. Det var eit veldig lærerikt kurs. Det er og gjennomført elektroniske kurs, med blant anna legemiddelhandsaming, førebygging av tvang og makt ved utviklingshemming.

Me har fagteam ca 3 gonger i månaden, der me diskuterer ulike problemstillingar hos tenestemottakarane. Og me jobbar kontinuerleg for å yte eit godt miljøarbeid.

2 av tenestemottakarane er blitt meir pleietrengande, og kvardagen blir lagt opp etter dagsformen. Sumaren 2019 var 1 av bebuarane på aktivitetssleir på Halsnøy og 3 brukarar til Solgården.

Det er p.t tilknytt 15 årsverk til eininga.

Vågsmarka bufellesskap

Vågsmarka bufellesskap har ansvar for 5 bebuarar i ulike aldersgrupper. Nokon av bebuarane er blitt meir pleietrengande, og treng såleis meir oppfølging i fht stell og somatiske tilstandar. Bufellesskapet har eit godt samarbeid med fastleger/heimesjukepleie. Me har to kvilande nattevakter. Den eine nattevakta er tilknytta ein bebuar. Me har i periodar, grunna alvorleg helsetilstand hos ein bebuar, måtte ha tilsyn på natt. Ein har no gått tilbake til kvilande vakt.

Me har 2 tenestemottakarar som har tett oppfølging m/tenester, og er definert som ekstra ressurskrevjande. Den eine har 1:1 bemanning til daglig, og eigen kvilande nattevakt. Ein tenestemottaker har 1:1 bemanning dagleg og 2:1 bemanning på aktiviteter. Me har fått god hjelp og oppfølging frå Habiliteringstenesta i Helse Fonna og bedrifthelsetenesta til å handtere ulike utfordringar. Me har fokus på god intern opplæring og tilpassing av hjelpemiddel. Me har samarbeid med Tias og omsorgssenteret når ein har hatt behov for å låne/fikse noko. Det har vore viktig for oss å kunne bruke kunnskapen og dei moglegheitane som finst i dei ulike faggruppene innad i kommunen.

Me legg til rette for kurs, og prøver å ha gode arenaer, som til dømes fagteam og drøfting/rettleiingsmøter rundt tenestemottakar. Me har hatt fokus på fagteam rundt kvar tenestemottaker i løpet av 2019, og prøver å ha dei regelmessig.

Me har gjennomført elektroniske kurs: Legemiddelhandtering, kurs om tvang og makt i forhold til menneske med utviklingshemming. Hausten 2019 gjennomførte Vågsmarka, saman med Haugen bufellesskap og Dagsenteret eit to dagers Terma (terapeutisk meistring av vold og aggresjon)- kurs i regi av Habiliteringstenesta, Helse Bergen. Dette var eit veldig lærerikt kurs, som gav både faglege og arbeidsmiljømessige gevinstar.

Det har vore litt utskiftingar i arbeidsgruppa dei siste åra, med personale som har gått av med pensjon. Dette har ført til at ein har ein relativt ung arbeidsstokk. Personalgruppa er samansett av menneske med forskjellig utdanning, alder, arbeidserfaring, kultur div. Me har hatt ein person på språktraining og arbeidstrening via NAV. Me jobbar for at alle skal føle eit tilhøyre, og eigarskap til arbeidsplassen sin. Fokuset vårt er at det skal vere ein arbeidsplass der personalet er trygg, veit kva arbeidsoppgåvene er og føler meistring i opp mot arbeidsoppgåvene. Dette er særst viktig på ein arbeidsplass der ein opplever utagering ved jamne mellomrom.

Vågsmarka har ei stabil, god ringevikarliste. Me har og mange som går i mindre stillingar, som stiller opp og tar ekstra vakter ved behov. Det er til tider likevel utfordrande å ha rett bemanning på jobb til ei kvar tid med hensyn til vedtak og krav frå Fylkesmannen. Me har fokus på

sjukefråvære, og tilbyr tilrettelegging for arbeidstakarar med behov for dette. Me har også fleire arbeidstakarar som er gravid, og legg til rette for at dei kan gå i arbeid så lenge som råd.

Bufellesskapet har pr. d.d. ein leilighet som står tom. D Arbeidet med nytt sprinkelanlegg blei starta på hausten 2019, og er no ferdig i byrjinga av 2020. Det er p.t tilknytt 12 årsverk til eininga.

Dagsenteret

Det er dagsenteret i lag med 4 tenestemottakarane som held drift i Maka kafe gjennom året. Me har og ein skulelev med assistent som er på kafeen ein dag i veka.

Dagsenteret har tilbod til 13 personar. Det er totalt 3,18 årsverk knytta til tenesta, fordelt på 5 tilsette, der det er ein 50 % stilling som fagleiar. Det har fungert godt med felles avdelingsleiar for Dagsenter og Haugen Bufellesskap. Det har ført til eit tettare samarbeid, og lettare å fordele ressursane der behova er.

Fleire av tenestemottakarane er blitt eldre, og nyttar ikkje dagsentertilbodet på same måte som før. Det har ført til att me må tenke nye løysingar og være meir fleksibel i forhold til kva dagsform dei er i.

Brukarstyrt personleg assistent

Me har 2 brukarar som har tenesta organisert som Bpa (brukarstyrt personleg assistanse), og har valt Uloba som leverandør.

Utover dette vert det også gjeve tilbod om støttekontakt, avlastning, omsorgsstønad.

4.3.4 NAV og flyktingtenesta

Kjerneoppgåvene i NAV/flyktingtenesta er økonomisk sosialhjelp, økonomisk rettleiing, KVP, aktivitetsplikt, mellombels bustad, oppfølging av rusklientar, introduksjonsprogram, busetting og integrering av flyktingar.

For 2019 har me ikkje noko måltal på talet flyktingar som me skal busetja, og det er heller ikkje vore nokre familieforeningar. Ein vil heller ikkje i 2020 få nye flyktingar. Flyktingtenesta gjekk ned til ein stilling frå 1.september. Ein viktig del av flyktingtenesta sitt arbeid er introduksjonsprogrammet, som har ein varigheit på to, og opp til tre år. Flyktingtenesta må soleis planlegge, organisere og halde programmet i inntil tre år etter at siste flykting vart busett. Permisjonar vil forlengje fristen for gjennomføring av introduksjon, så det kan ta over tre år for gjennomføring.

Mål og resultat:

NAV har også i 2019 nytta statleg arbeidsmarknadstiltak til aktivitetsplikt. Språkkrava for tiltaka har i 2020 vert auka, noko som har ekskludert fleire av tenestemottakarane. I mai 2019 arrangerte me «Jobbsmio» som var ein lokal jobbklubb.

Det er økt fokus på å redusere barnefattigdom. Ikkje minst då me ser fleire barnefamiliar på sosialstønad. Kommunen har oppretta kontaktperson for midlar som kan søkjast til dette formål i BufDir. Søknadane og andre tiltak i høve til desse midlane vil realiserast i 2020.

Det viktigaste tiltaket mot (barne)fattigdom er å få arbeidssøkande stønadmottakarar i arbeid. Markedsansvarleg i NAV Tysnes gjer ein svært god jobb her med å få alle på NAV Tysnes til å ha fokus på samarbeid med arbeidsgivarar som har resultert i fleire høve for formidling og lokale tiltaksplasser.

Me har i løpet av 2019 vidareført KVP med ein deltakar. Me har følgd KVP-samlingar frå Fylkesmannen, og halde oss oppdatert på fagfeltet. Me har kontinuerleg vurdert passande kandidatar, men ikkje funne nytte av programmet for fleire kandidatar.

For 2017 søkte me om midlar til å auke kompetansen innan rus, og for ha fokus på unge tenestemottakarar. Tilskot var også søkt for 2019, men det har vore problematisk å nytte seg av pengane på grunn av sjukefråvær og vakanse. Stillingane er nå besatt, men kompetansen totalt sett redusert pga utskifting av tilsette. Personer med rus og unge tenestemottakarar har likevel fått tett oppfølging då dei har vore stabile og ikkje så mange. Det vart oppretta eit ROP- team som er vidareført i 2018. I 2019 vart det ikkje møter i ROP-teamet. Det vil bli gjenopptatt i 2020.

Flyktingtenesta har ikkje motteke flyktingar i 2019, men har fokus på å drifte programmet og følgje opp dei flyktingane som er busett i kommunen. Det var nivådeling på norskundervisninga, og det er sett i verk matteundervisning og auka arbeidspraksis. Frå oktober 2019 er seks av sju flyktingar på grunnskulen. Den siste har kombinasjonsløp med vidaregåande opplæring og praksis/ arbeid. Då flesteparten av

flyktningane går på grunnskule på Os, vanskeleggjer dette den gode oppfølginga. Flyktingtenesta har difor at samlingar på ettermiddag/ kveld og enkeltsamtalar etter avtalar. Flyktingane har også tilbod om leksehjelp to kveldar i veka. I haustferien vart det arrangert trafikalt grunnkurs. Dette var godt motteke, og vil vera eit viktig steg til å få fleire ut i arbeid. Me har i 2019 avslutta 10 stk i introduksjonsprogrammet. Fire har overgang til skule (grunnskule eller vgs), to har overgang jobb. To får arbeidsretta oppfølging av Nav, medan to har anna oppfølging av Nav.

Det var i 2017 meldt inn eit ønskje/ei trong for bevisstgjerung og/eller opplæring i mental/psykisk helse for flyktingar, og me erstatta tilbod om individuell fysisk eigenaktivitet med eit systematisk gruppetiltak: Psykomotorisk fysioterapi i gruppe for flyktingar som inngjekk i introduksjonsprogrammet. Det var gode tilbakemeldingar frå gruppa, men tilbodet blei avvika på grunn av at deltakarane starta på grunnskule på Os og på vidaregåande skule haust 2019.

Totalt sett har med landa med eit underforbruk i høve avsett budsjett. Mot slutten av året auka utgiftene, muligens på grunn av fleire store barnefamiljar.

Utvikling:

For 2020 har NAV som mål og gjere individuelle og konkrete vurderingar av hjelpebehov, og vere tilgjengeleg for, og ivareta dei vanskelegast stilte. I dette ligg spesielt barnefamiljar.

Nav vil fortsatt ha fokus på arbeid og aktivitet, og særleg på dei unge. Me vil ha eit mål om å redusere stønadslengd på sosialhjelp, og sette føremålstenleg kvalifisering eller aktivitet som vilkår for sosialhjelp. Aktivitetsplikt og kvalifisering er eit slikt døme. Vidare vil me ha fokus på heilskapelege tenester innan rus/psykiatri og førebygging innan dette.

Me vil også ha fokus på tett oppfølging av flyktingane, og samarbeid med NAV og utdanningsinstitusjonar for å auke overgang til arbeid eller skule i og etter avslutta program. Me skal starte ein jobbkafe primært for stønadsmottakarar i NAV, men som er tenkt å også kunne vera for andre jobbsøklarar i kommunen. NAV vil også arrangera frukostmøter med arbeidsgjevarar i 2020 kor tema er Inkluderingsdugnaden.

Tab 4.26 Tal sosialtenesta	2015	2016	2017	2018	2019
Mottakarar – sosialhjelp	57	61	55	58	48
18-24 år	10	10	7	2	-
24-66 år	47	51	48	56	48
Mottakarar med stønad over 6 md	18	18	..	..	14
Snitt utbetaling per stønadsmånad	7503	7277	6558	8814	10728
Økonomisk rettleiing utan stønad	8	7	5	4	3

4.3.5 Frivilligsentralen

Tysnes Frivilligsentral lager eiga årsmelding som vert lagt fram for møte i formannskapet 23.04.20.

4.4 Landbruk og teknisk

Budsjettkapitleg er delt i to einingar; ei eining for brann, drift og vedlikehald og ei eining for forvaltning.

4.4.1 Eining for forvaltning

Under eining forvaltning ligg plan- og byggesaksavdeling, kart – og oppmålingsavdeling og landbruk. Bjørnefjorden Landbrukskontor er felles for kommunane Bjørnafjorden, Samnanger og Tysnes.

Eininga er sekretariat for utval landbruk/teknisk, utvalet handsamar saker innan eininga sitt samla arbeidsområde. Det vart handsama 103 politiske saker i meldingsåret.

4.4.2 Politisk aktivitet

Tabell 4.4.1: Saker til politisk handsaming

Utval	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
landbruk/ Teknisk	165	130	91	105	144	117	103

Eininga er sekretariat for utval landbruk/teknisk, utvalet handsamar saker innan etaten sitt samla arbeidsområde. Tabellen angjev alle type saker som har vore handsama politisk innan eining for forvaltning sitt ansvarsområde.

4.4.3 Plan og byggjesak

Tabell 4.4.2: Handsama saker etter plan og bygningslova

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Total saksmengd	259	248	280	296	280	289	324	254	248
Delegasjonssaker	139	96	160	207	189	184	218	117	145

Tabellen angjev berre saker som er handsama etter plan - og bygningsloven og Forureiningsforskrifta. For andre type saker som er handsama etter jordlova, skoglov m. m. vert det vist til anna programområde.

Arealdelen til kommuneplanen vart revidert våren 2012. Me opplever ein del søknader om dispensasjonar. Desse sakene krev ei omfattande sakshandsaming med høyring til ytre fagetater og politisk handsaming i utval landbruk/teknisk.

Byggesaksavdelinga mottok mange mangelfulle søknader og brukar unødvendig mykje tid på desse sakene før dei kan takast opp til realitetshandsaming. For lovpålagte tidsfrister innan byggesak er det sjeldan at søknadane er fullstendige slik at dei ikkje oppfyller vilkåra for handsamingsfristane etter § 21-7 i pbl.

I 2018 var gjennomsnittleg sakshandsamingstid for delegasjonssaker 6 veker for søknader som var fullstendige med handsamingsfrist på 12 veker. (Byggesak har hatt nokre enkelt saker som har vore ekstra krevande og som ein har brukt unødvendig mykje tid på.)

Grunna uføresette hendingar i september 2018 har avdelinga plan og byggesak etter dette dessverre hatt noko lengre sakshandsamingstid på innkomne saker og andre førespurnader enn normalt. Avdeling plan og byggesak har prøvd å prioritera saker knytt til søknader om nye bustadhus og næring, og elles teke andre saker så snart som råd.

Stort arbeidspress over fleire år og med bakgrunn i uføresette hendingar har medført at nokre saker og førespurnader ikkje har vørt følgt opp godt no. Me har også tapt inntekt på gebyr i nokre saker grunna tidsfrist. Med bakgrunn i stort arbeidspress over fleire år har byggesak fått eit etterslep/opphoping av saker til handsaming og saker med vedtak som ikkje er følgt opp.

Stilling som sakshandsamar på byggesak vart lyst ut i hausten 2018. Ny sakshandsamar vart tilsett og tiltrådde på avdeling byggesak den 01.04.2019.

I desember 2016 meldte byggesaksavdeling, Tysnes Kommune, seg på nettverkssamarbeid med andre kommunar i Hordaland, med Bergen Kommune som vertskommune. Nettverkssamarbeid er i regi av NKF med kurs, opplæring av aktuelle tema innanfor byggesak. I 2019 har det vore to nettverkssamlingar. Byggesak deltok på disse.

I løpet av 2019 har byggesak hatt fleire foretakstilsyn.

Byggesak har frå hausten 2018 ikkje hatt kompetanse til å handsama søknad om mindre avlaups-anlegg, søknad om løyve til tiltak etter PBL og søknad om utsleppsløyve etter forureiningslova. Byggesak har i 2019 starta med dette og vil vidare i 2020 gjennomgå rutinar for og innhente kompetanse for handsaming av mindre avlaups-anlegg.

Gebyrregulativ for Tysnes kommune - Plansaker, Bygge- og delingssaker, vart vedteke av kommunestyre og er gjeldande frå 01.01.2012.

Reguleringsplan Malkenestangen

Kommunestyre har den 14.05.2019 godkjent reguleringsplan for Malkenestangen.

Reguleringsplan Skår kai

Kommunestyre har den 24.09.19 godkjent reguleringsplan for Skår kai.

Det er varslet om oppstart av detaljregulering for Godøysund – Tysnes kommune

4.4.1.2 Kart og oppmåling

Det var ikkje budsjettoppnåing i 2019. Budsjettert inntekt er for høgt i forhold til antal saker som kjem inn og gebyret me tar for den enkelte saken. Gebyrregulativet 2019 vart justert noko på grunn av dette. Mykje av arbeidstida har gått med skiltprosjektet og kommunenummerendring grunna. regionreformen.

Utvikling i gebyrinntekter:

	2015	2016	2017	2018	2019
Budsjett	1.256.604	1.239.996	1.200.000	1.200.000	1.340.000
Rekneskap	840.690	1.040.384	1.240.604	897.450	895.440

Kartlegging

I høve til Geovekstavtalen har det ikkje vore nykartlegging i Tysnes kommune i 2019. Det er planlagt omløpsfotografering i 2020 og nykartlegging av FKB-B data i 2021.

Ved sidan av forvaltning av FKB-data (tiltak, bygg og vegnett) har me hatt vanleg ajourføring av kommunens VA-leidningskartverk.

Kommunen sliter med å få inn «as-built» data frå oppførte byggverk og «melding om bygning unnateke søknadsplikt».

Aktivitet oppmåling	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Rekvirerte saker	60	40	74	66	52	41
Fullførte saker	127	63	63	72	63	47
Trend samla saksmengde	-67	-23	+11	-6	-11	-6

Adressering og skilting:

Det ligg fortsatt noen adressenamn hos stadnamnteneste for godkjenning. Dette gjeld hovudsakelig områdenamn med o-endingar. Det vart også fullført namnearbeid om 2 nye adresseparsellar.

Kommunen har rund 140 matrikkeladresser som ikkje er gått over til vegadressar. Ein reknar med at nesten alle dei kan gå over til vegadresse i 2020.

Det vart utført ein stor jobb med oppsetjing av over 600 adressenamnskilt i Tysnes kommune. A2G har fått oppdrag med produksjon og oppsetjing av skilt. Vedlikehald av skiltplan og skilt er eit samarbeid mellom Kart og oppmålinga og Drift og Vedlikehaldsavdeling.

Kommunale bustadtomter:

Det er 2 tomter reservert til firma ved utgangen av 2019. Det vart seld/skøytt 2 tomter i 2019. For tida er 17 kommunale bustadtomter ledige.

4.4.1.3 Landbruk

Landbrukskontoret har handsama 9 saker etter jordlova i 2019

Me har ei stor oppgåve i å handsame søknadar for tildeling av midlar frå landbruksoppgeret, og skal både være hjelparar og rådgjevarar og dele ut midlar og kontrollere at midlane vert delt ut riktig. Å både vere hjelpar og kontrollør kan vere vanskeleg og etisk utfordrande, men tilbakemeldingane tyder på at vi klarer å skilje mellom oppgåvene på ein tydeleg og god måte.

Det har dei siste åra vore eit underforbruk samanlikna med budsjett dette er i hovudssak knytta til fråvær og vakanser.

Arbeidet med gåseforvaltingsplan vart ferdig i 2018, planen vart endeleg godkjent i 2019.

Tab 4.31: Saker som er handsama av Bjørnefjorden Landbrukskontor 2014 – 2016

Investeringssaker	2015	2016	2017	2018	2019
Kulturlandskap (Spesielle Miljøtiltak i jordbruket, SMIL)	8	8	11	11	11
Bygdeutviklingsfond og anna støtte frå Innov. Norge	3	3	0	0	-
Produksjonstilskot og areal					-
Talet på søkjarar	88	86	91	93	94
Areal i drift (dekar)*	-	10 338	-	12 242	10 217
Skogbruk					-
Hogst (tømmer og ved) m ³	14 388	18 530	23 143	9 564	-
Jakt- og viltstell					-
Fellingsløyve, hjort	716	705	738	761	-
Felt hjort	532	586	598	646	-

4.4.2 Eining for brann og teknisk drift

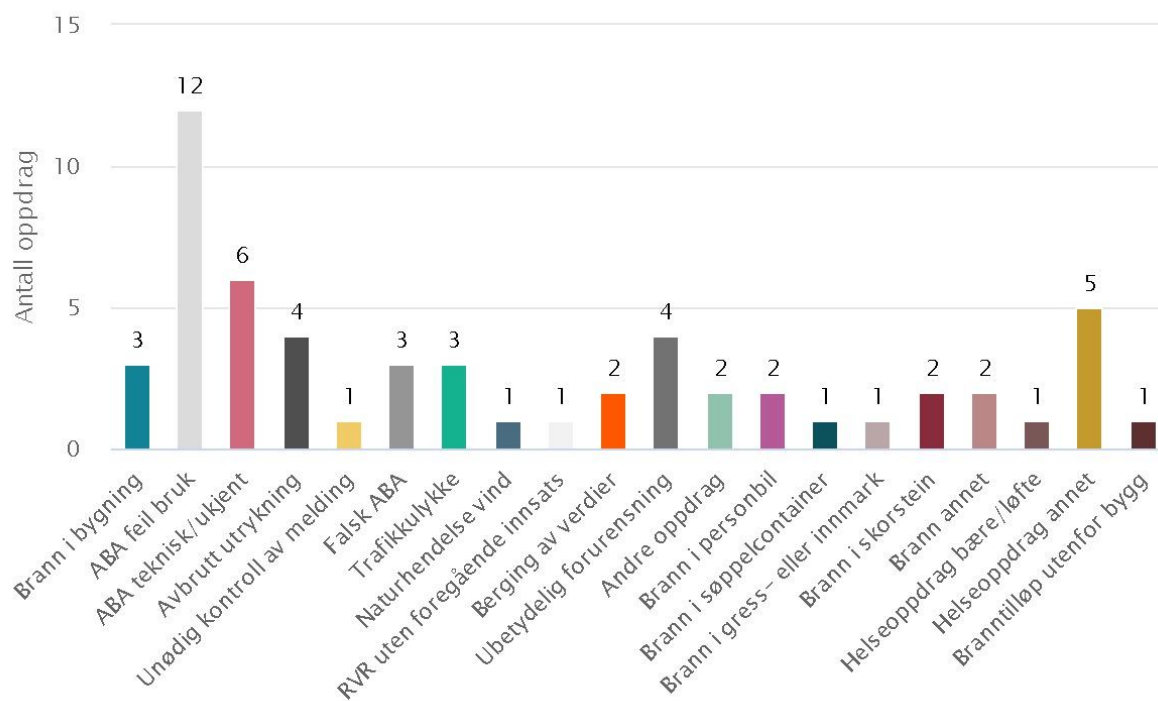
I samband med ei organisasjonsendring i 2015 vart brann og teknisk drift lagt til ei felles eining og samla under brannsjefen som einingsleiar.

4.4.2.1 Brann og redningsteneste

Tysnes brann og redning hadde totalt 57 oppdrag i 2019, som det går fram av tabellen under var tre av desse brann i bygning. Diverre hadde ein av desse ein tragisk utgang der ein person omkom. Alle tre var dramatiske brannar med store skadar på hus og der små marginar gjorde forskjellen eit verre utfall enn dei fekk.

Det er heldigvis unnataket med så mange bustadbrannar på Tysnes i løpet av eit år, men det er med å understreke behovet for ein god brannberedskap og eit godt førebyggjande arbeid.

Oppdragstype

Øvingar

Det vart gjennomført ei øving med nedbrenningshus i 2019, ellers hadde me mannskap på plivo øving i Eikelandssosen i samarbeid med andre brannvesen, politi og helse. Retrening med ekstern instruktør i akutthjelpar blei gjennomført i april. Nytt i 2019 er at ein gjekk frå tradisjonelle øvingar til å systematisere øvingane meir. Ein øver mykje på dei same momenta, men det vert meir delt opp i øvingar med reine ferdighetsøvingar (teknikk) i mindre grupper opp mot nokre større innsatsøvingar der ein nyttar teknikken ein har lært og samstundes får øvd på taktikk, leiing og samhandling.

Førebyggjande:

Feiing og tilsyn i bustader vart utført etter gjeldande plan av Vestnorske feietenester. Det blei og utført nokre tilsyn i særskilte brannobjekt. Elles har brannvesenet eit godt samarbeid med tysnesfest når det gjeld det brannforebyggjande i tida før festivalen vert avvikla.

Beredskap:

Beredskapsmessig ligg brannvesenet på same nivå som før, fokuset er på vedlikehald av utstyr og utskifting når det trengs. 2019 var og året ein kom på plass i nye brannstasjonen for alvor der ein gjer nødvendige tilpassingar etter kvart som behovet melder seg ut frå hms og anna. Det er gjort eit godt stykke arbeid av mannskap når det gjelder utarbeiding av prosedyrer, vedlikehald av utstyr og innsats når det trengs.

Anna:

Samarbeidet med vest brann og redningsregion fortsetter, brannsjef er framleis med i faggruppe for beredskap og har ma leia ei gruppe som arbeider med mobile øvingskonteinere som er tenkt å rullere i regionen. Det er mykje spennande som skjer i dette samarbeidet. Noko er me begynt å hauste fruktene av slik som felles dagskurs, seminar og erfaringsoverføring. Gjennom 2020 kjem nok mykje meir på plass. To mannskap fullførte beredskapsutdanning trinn 1 ila 2019, elles har det vore ei utfordring å få plassar på grunnkurs for nye mannskap.

I samarbeid med eit eksternt firma (Einang Safety Consult) begynte ein hausten 2019 arbeidet med å lage ny risiko og sårbarheitsanalyse for brannvesenet, systematisk plan for risikobasert forebyggjande arbeid (forebyggjandeanalyse), beredskapsanalyse og ny brannordning. Arbeidsgruppa frå Tbr har bestått av brannsjef, varabrannsjef, vernombud , talsperson for mannskap og ein utrykningsleiar. Dokumenta er planlagt ferdig 01.04.20 – Derifrå må dei opp til politisk handsaming før dei går til DSB for godkjenning.

2019 var og året der ein erfarte at kombinert stilling som brannsjef og einingsleiar for drift og vedlikehald vert for mykje for ein person, dette blei signalisert frå brannsjef og mannskap. Utfordringa vart drøfta i administrasjon og politisk, der løysinga blei at ein får brannsjef i 100 % stilling. Tysnes brann og redning er glad for utfallet av saka og er klar for å ivareta beredskapen og det forebyggjande arbeidet i 2020.

4.4.2.2 Drift og vedlikehald

Til drift og vedlikehald ligg vedlikehald av kommunale bygg, vegar, avløp og kyrkjegardar. Frå og med 2020 er også vassforsyning teke inn som ei fast oppgåve.

Kommunale bygg

Årleg service gjennomført på alle bygg. Me har hatt hovedservice på dei fleste ventilasjonsanlegg for å sikre den daglege drifta og levetid på anlegga. Vedlikehald av bygg har hatt hovedefokus.

På Onarheim skule har me hatt arbeid med flytting av eit klassetrin ned i underetasjen for å frigjere meir plass til barnehagen. På Tysnes skule er det lagt nytt golvbelegg i 1. etasje og gjort noko utskiftingar i lys. I symjehallen er gamle lysarmatur erstatta med LED lys. Det er også investert i nye doseringspumper for å sikra stabil drift av bassenget. Gjerde frå mellom skuleplassen og fylkesvegen er no skifta ut.

I Vågsmarka barnehage er det laga nytt gjerde og portar rundt uteområdet, det er også skifta til nytt golvbelegg i ei avdeling. På Lunde barnehage har det vore utført noko utvendig vedlikehald, me har mellom anna skifta ein del bordkledning og vindauger. I tillegg er bygget malt. (skifta bordkledning og vindu + fire takvindu). Bygget malt. Stjernereiso barnehage har fått nytt gjerde og port det er også lagt nytt grasdekke i deler av barnehagen. I samråd med bedriftshelsetensta er det montert lydplater i tak og vegg, effekten opp mot romstøy synes å vera svært god. I Onarheim barnehage er det gjort tilrettelegging for å disponere eit klasserom og garderobe frå skulen. Ombygging av leikeplassen samt montering av felles leikeapparat bhg/skule.

Det går med ein del personalressursar for å drifte Tysnes omsorgssenter. Det er utfordringar med varmpumper og SD-anlegg som ikkje fungerer optimalt. Heisen har og gjeve ein del utfordringar. I den gamle sjukeheimen har avdeling for teknisk drift og for reinhald etablert seg med kontor plass, garderober og lager i kjellaretasjen. Det er etablert plass for vassdrift som blir ein del av den kommunale drifta frå 2020. Rubbhall i Eredalen ferdig innreda og område utanfor asfaltert.

På Rådhuset har me skifta ein del vindu i kantine. Det er gjennomført utvendig vask tak og vegg. Uteområdet er fornya med nyplanting. Nye utelys, i tillegg er resten av parkeringsplassen fullført med asfaltering.

Veg

Tysnes kommune har ca. 60 km kommunale vegar der ca. 53 km er asfaltert. Ingen ny asfaltering av veg i 2019. Mindre asfaltarbeid på parkingsplasser m.m.. Det blei utført hovedinspeksjon på 11 bruer og 4 kaier.

Stilling som fagarbeider på veg har vore ledig storparten av året etter at fagarbeidar slutta i april.

1. oktober blei ny fagarbeidar på veg tilsett. Han jobba i 30 % stilling fram til mars 2020 då går han over i 100 %. Bruntveit Maskin AS har grøfterens og handtering av overvann, også ved akutte hendingar som for eksempel flomskade på vegen på Skorpo. Kantklypp vert også utført på rammeavtale.

Tysnes kommune har inngått rammeavtale på brøytetenester. Entreprenører Bruntveit Maskin AS og Arne Nødland ENK har inngått 3 årig avtale med 1 års opsjon.

Avløp/overvann

Tysnes kommune har 6 pumpestasjoner, 8 større slamavskiljarar og 2 bio-renseanlegg. Fagarbeider på avløp og overvann har kome godt i gong med tilsyn, kartlegging og utbetring av kummer i samarbeid med Arstec AS. Eit godt døme på slik oppfølging er luktproblem som oppstod på Eikene/ Hagareset på Onarheim. Etter mykje feilsøking fann ein årsak og kunne løyse problemet (på ein enkel måte) og gje ein betre kvardag for husstander tilknytt det kommunale avløpsnett

Kyrkjegardar

I 2019 var det 34 gravferder og 4 urnenedsetjingar. Det har vært utført førefallande vedlikehald på klokketårn, bårhus, gjerde og portar. I 2019 har 70 gamle gravsteiner blitt fjerna i samarbeid med kyrkjekontoret. Dette frigjer plass.

Sommarsesongen er prega av slått på dei 10 kyrkjegardane. Fagarbeidar har her fått positive tilbakemeldingar frå besøkjande på gravplassane.

Vassforsyning

Tysnes kommune overtar drift av vassforsyning for Tysnes- og Uggdalsbygd frå 2020. Det er gjort ein del førebuingar til denne overtakinga og me er no klar til å utvikla oss vidare i høve til dette viktige samfunnsområde.

Reinhald

Det var 11 tilsette i avdelinga. Ansvarsområdet var reinhald i tre skular, fire barnehagar, legekontor, rådhuset, legevaktbustad, brannstasjon, drift og reinhald, henting vasking og levering av moppar.

Alt av nedvask på sommaren vart utført av reinhaldarane sjølve, det betyr at me ikkje lengre har trong for å leiga inn eksterne ressursar til dette arbeidet. Reinhaldsplanar er gjennomgått og oppdatert. Det er særskilt gledeleg at me no har seks reinhaldarar som har byrja på teorikurs til framtidig fagbrev som reinhaldsoperatør.

5. AVSLUTNING

Då har me vore gjennom årsmeldinga for 2019. Meldinga er skriva i ei tid der organisasjonen er spissa mot dei oppgåvene Korona-viruset har gjeve oss, og me ber om forståing for at dokumentet enkelte stader vil kunne vere prega av dette. Me håper likevel at lesaren sit att med eit tilfredsstillande inntrykk av Tysnes kommune si drift gjennom året 2019.